

VASÁRNAPI UJSÁG

*Magyar Ujság
Közlöny!!!
Könyvtár*

NEGYVENHETEDIK ÉVFOLYAM

1900.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

NAGY MIKLÓS

KIADÓ-TULAJDONOS

FRANKLIN-TÁRSULAT

BUDAPEST.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA

szarvas felállításban a magyar vadászati paviilonban... A magyar pavillon a Nemzetek utcáján... Magyar történeti emlékek a párisi vilákiállításán...

Szobornüvek a «Grand Palais» nagy csarnokában... A magyar képzőművészeti csoportból... A magyar háziasztali csoport bejárata...

VIII. Illusztrációk elbeszélésekhez, történeti rajzokhoz, költeményekhez.

«A ruha teszi az embert» című közleményhez... «Fokszíki barátokozni akarnak» című közlemény... Zichy Mihály rajza Arany János «Tetemre-hívás» című költeményéhez...

Jászai Mari különböző szerepeiben (8 kép) 10... A «Vasárnapi Ujság» regénytárában: Jókai Mór «A számarrend története» című elbeszéléshöz 7 rajz... «III. Béla király emlékezete» című díszmunkából...

IX. Vegyes tárgyúak.

Melba asszony 1... Sorna Agnes mint «Nóra» 2... Kísafaludy Károly névjegye és emléksorai 3... Torzképek a háborúból...

Két csillag. — Ó légy enyém! — Az anygalokhoz 381... Varga Gyula: Dél felé. Lenau költeménye 57... Óda Vörösmarty születésének százados évfordulóján 792...

3. Élet- és jellemrajzok.

Győrök Leo (arcképpel és képpel) T. Gy. 5... Kubelik János (arcképpel) 10... Stefánia és Erzsébet főhercegnők (arcképekkel) 17... Sorma Agnes (arcképpel) 26... Kísafaludy Károly szerelme (képpel) Boross Mihály és Bánczai József 34...

X. Külön képmelléklet.

A szent éjszaka. Knopp Imre festménye 52... Doppler Károly (arcképpel) 186... Zsolnay Vilmos (arcképpel) Szana Tamás 194... Majláth Béla (arcképpel) 201... Gróf Széchenyi Gyula ő felsége személye körüli miniszter (arcképpel) V. B. 209...

5. Hazai táj- és néprajzok, közintézetek, népszokások, műtárgyak. A Szent Zsigmond-kápolna új oltárképe (képpel) 1... A csikós. Ifj. Vastagh György szobornüve (képpel) 4... Elmerenzeg. Ettora Tito festménye (képpel) 7... A kalotaszegi képekhez (képekkel). Gy. Zs.-né 9... A Zichy-múzeum (képpel) 25... A budapesti philológiai társaság 25-ik közgyűlése (Theuresek Emil arcképpel) 33... Az új építkezések a fővárosban (képekkel) 36... Klotild főhercegnő budapesti palotái (képekkel) 54... Az első szőlőszem. Peske Géza festménye (képpel) 68... Velemény a királyné szobráról. Gróf Csiky Bella Anna 74... A budai vígadó (képpel) 78... A főváros díszmesterei (képpel) 85... Egy jótékony egyesület (képpel). Sárosvy Béla 90... Budapest a föld felett és föld alatt (képekkel) g. j. 101... A huszár-kilállítás (képekkel). Dr. Szendrői János 113... Az ifjalkozásokról (képekkel). Herman Ottó 129... Liezen-Mayer Sándor művei (képekkel). Pauc Géza 154... Gróf Nemes Nándorné műveinek kiállítása a Múcsarnokban (képekkel). Pauc Géza 154... Mis-Marton (képekkel). Dr. Merényi Lajos 182-198... Szent István ezüst szobra 184... A Mátyás-léka Kolozsvárott (képpel) 186... Petőfi-émléktábla Pozsonyban (képpel). Dr. Nagy Olivér 202... A pápa legújabb arcképe László Filopól (arcképpel) 233... A Szent István-terem királyképei Roskovic Ignácztól (képekkel). Szana Tamás 245... A japán hadsereg egyenruhái (képpel) 614... Szent Gellért sírjánál (képpel). Szana Tamás 623... Az abroncsi herceg sarkvidéki utazása (képekkel) 641, 655... Normandialból. Bertha Sándor 675... A moldvai csángókról (képekkel). Rubinyi Mózes 690... A moldvai csángókról. Levél a szerkesztőhöz (képpel). György Endre 706... Vienna (képekkel). Berzevics Albert 736... Perszia és a magyarok (arcképpel). Vámbéry Armin 749...

7. Természettudomány, ipar, kereskedelem és rokon.

A természettudomány a száz évvel ezelőtt... A földre vonatkozó ismeretek bővülése a XIX. században 18... A mesterséges gyümölcs készítése 21... Az ideiglenes világító (képekkel) 25... Csillagszáz az utolsó század alatt. H. P. 35... Az állatszéliéletről (képekkel) 38... Személyszállító függő vasút (képpel) 42... A géptan az utolsó század alatt. H. P. 53... A «Jauréguiberry» francia csatahajó (képpel). Reményi Antal 67... A fizika az utolsó század alatt. H. P. 71... Hajórajunk Málában (képpel). Reményi Antal 84... A vegytan az utolsó század alatt. H. P. 99... Magyar iparművészeti tárgyak (képekkel). 106... Az újkor háborúk puska- és robbanószerei 139... Píllantások a természettudomány jövőjébe. Hottay Pál 155-166... Az új ókororások (képekkel) 170... Észleletek a vadállatokról 180... A budapesti Pasteur-intézetéről (képekkel) 197... A heliograf 199... A hajóhadak 199... Budapest a párisi vilákiállításán (képekkel). Geler József 215... Hazai postagalamb-tenyésztés (képekkel). Malachuk Ferenc 251... A leggyorsabb vasút 309... A vulkánok világa (képekkel). Hoffmann Ottó 322... Az ébervári villamos telep (képekkel). Dalnady Ödön 330... Az ekkiallításról (képekkel) 346-364... A villamosági palota csillaga a párisi vilákiállításán (képpel) 377... A magyarországi és esküteri hidak építése (képekkel) 398... Betegszállító autómobil kocsij (képpel) 398... A magyar vadászati kiállítás Párisban (képekkel) 449... Ha repülni tudnánk 463... Gyula festménye (képpel) 482... Ólomöntés ó-szintű estjén (képpel) 489... A legújabb és a szabadságsért. Gregus Imre festménye a kurtiz-világból (képpel) 494...

<p>Lap</p> <p>A párisi kiállítás emogó járdá-ja (képekkel) <i>Hankó Vilmos</i> 495</p> <p>Az épülő eskütéri hídfők (képekkel) 514</p> <p>A színes hallás 515</p> <p>Virágillat a gyárpariban (képekkel) <i>Hankó Vilmos</i> 529</p> <p>Szalmamegyei varrottások (képekkel) 531</p> <p>Arany az Alpeselekben 561</p> <p>Vasúti dolgok 563</p> <p>A város szín 564</p> <p>A mai lövegek hatása 566</p> <p>A margitszigeti híd (képekkel) 608</p> <p>A Margitsziget növényzete 614</p> <p>A dunai monitorok (képekkel) 644</p> <p>Az ágyúszó 776</p> <p>Küzdelem a tördévész ellen 827</p> <p>A „Szigetvár” új torpedó-cziráló hajó vizprobátása (képpel) 876</p> <p>A loschwitzai hegyi vasút (képpel) 876</p> <p>8. Tárcaezikkek, napi érdekü közlemények.</p> <p>Pünkösdi királyságok 5</p> <p>Egy híres megréfalás 7</p> <p>Melba asszony (arezképpel) 10</p> <p>Az esküdtörősről. <i>Dr. Vándory Rusztem</i> 21</p> <p>Egy orosz gróf foljgözései a bécsi főúri életől 85</p> <p>A „Medvebőrös” Wagner Szigfrid operája. <i>Kereszty István</i> 90</p> <p>A régi farsangok. <i>V.</i> 134</p> <p>Magyarok Párisban. <i>Heltai Jenő</i> 212</p> <p>A párisi világkiállítás. Párisi levél. <i>Dr. Szendrői János</i> (képekkel) 225, 373</p> <p>A Nemzeti színház „Othello” előadása alkalmából. <i>Szűry Dénes</i> 233</p> <p>A királyváró Berlin Np. 295</p> <p>Szindarab Shakespeare-ről. <i>Szűry Dénes</i> 311</p> <p>Látogatás Munkácsy Mihálynál az 1889-iki párisi világkiállítás idején <i>Xántus-Dollerschall Gabriella</i> 325</p> <p>Novelli. <i>Szűry Dénes</i> 327</p> <p>A tavasz Párisban 329</p> <p>Ibsen Osvaldja. <i>Szűry Dénes</i> 343</p> <p>La Rue des Nations. A nemzetek sora. <i>Herman Ottó</i> 374</p>	<p>Lap</p> <p>A párisi divatútletről (képekkel) 379</p> <p>A magyar történeti palota a párisi világkiállításán (képekkel). <i>Dr. Szendrői János</i> 390</p> <p>Forradalmi ligék Kínában 417</p> <p>Egy új regény. <i>Sz. D.</i> 450</p> <p>A párisi kiállításról (képekkel). <i>Dr. Kovács Dénes</i> 525</p> <p>A szerb király esküvője. Eredeti levél Belgrádból (képekkel). <i>Popovichné V. Hedvig</i> 530</p> <p>A magyar kiállítás sikere Párisban. <i>Dr. Kovács Dénes</i> 559</p> <p>A táncz a párisi kiállításán 594</p> <p>Khina filozófusok 610</p> <p>Magyar tárgyú amerikai regény. Amerikai levél 613</p> <p>Az illatszerek divatja 626</p> <p>Régibb „Utazások a Holdba” 661</p> <p>A „Tetemre hívás.” <i>Farkas Ödön</i> új dalműve. <i>Kereszty István</i> 678</p> <p>„Rosamunda”. <i>Vavrinecz Mór</i> operája 767</p> <p>Amerikai korteskedés 775</p> <p>Karácsony. <i>Mikszáth László</i> 1900—1901. <i>M.</i> 873</p> <p>A szent kapu megnyitása (képpel) 21</p> <p>A Petőfi-társaság nagygyűlése 26</p> <p>Régi, hű eselések kitüntetése (képpel) 37</p> <p>Havazás a fővárosban (képpel) 42</p> <p>Egy híd felrobbantása (képpel) 58</p> <p>A párisi világkiállítás 65</p> <p>A kínai császár halála (arezképpel) 75</p> <p>Képek a háború színhelyéről (képekkel) 89</p> <p>A Kisfaludy-társaság nagygyűlése 106</p> <p>A párisi kiállításra szánt tárgyak Budapesten (képekkel) 121</p> <p>Főúri esküvő (arezképpel) 135</p> <p>Tavaszi kiállítás a Múcsarnokban (képekkel) 231</p> <p>Az Akadémia nagygyűlése 296</p> <p>Munkácsy Mihály halála (képekkel) 296, 314</p> <p>Képek a berlini ünnepélyekről (képekkel) 309, 328</p> <p>Munkácsy Mihály utolsó napjáról 326</p> <p>Erzsébet királyné utolsó látogatása Budapesten (képpel) 329</p> <p>A karzagi földmives iskola felavatása (képekkel) 419</p> <p>Hegedüs miniszter Kolozsvárt és a Székelyföldön (képekkel) 451, 465</p>	<p>Lap</p> <p>A mainzi Gutenberg-ünnep (képekkel) 477</p> <p>Esküvő a bajor királyi családban (képekkel) 478</p> <p>Az angol hajóhad látogatása Fiumében (képekkel) 481</p> <p>Az olimpiai versenyek Párisban (képekkel) 483</p> <p>Az európai követei Pekingben (arezképekkel) 495</p> <p>Az angol hajóhad látogatása Fiumében (képekkel) 513</p> <p>Az esztergomi ünnepélyekről (képekkel) 560</p> <p>A margitszigeti híd felavatási ünnepélye (képekkel) 567</p> <p>A „Hegedüs Sándor” gőzhajó első útja (képekkel) 579</p> <p>Az olimpiai versenyek Párisban (képekkel) 581</p> <p><i>Pásztor Mihály</i> 597</p> <p>József főherceg a hadgyakorlaton (képpel) 629</p> <p>A perzsa sah utazása (képekkel) 630</p> <p>Egy amerikai város pusztulása (képekkel) 637</p> <p>A perzsa sah Budapesten (képekkel) 637</p> <p>Császka György kalocsai érsek aranymiséje (arezképpel és képekkel) 645</p> <p>Magyar ember levele a délafrikai háborúból 648</p> <p>Magyar zarándokok Velenczében (képekkel) 658</p> <p>A sah a versenyterén (képekkel) 661</p> <p>Egy magyar tengerész halála Kínában (arezképpel) 663</p> <p>Blaháné jubileuma (képekkel) 709</p> <p>Esküvő az uralkodó családban (arezképekkel) 725</p> <p>Vörösmarty szobra 727</p> <p>Két emlék leleplezése Kolozsvártól (Szilágyi Sándor emléktáblájának és Szász Domokos sírelmének képével) 738</p> <p>Napoleon ereklyéi a párisi világkiállításán (képpel) 763</p> <p>Egy tehervonat balesete (képekkel) 764</p> <p>A Lendvay-szobor leleplezése (képekkel) 765</p> <p>A trónörökös vadászata Torontálban (képpel) 780</p> <p>Az Erzsébet-szanasztorium alapötletének ünnepélye (képekkel) 781</p> <p>Egy új szakiskola épületének felavatása Temesvárott (képekkel) 782</p> <p>A téli kiállítás bírálói (képpel a Múcsarnok juryjéről) 782</p> <p>A Vörösmarty-ünnep 783—818</p> <p>A Kisfaludy-társaság Vörösmarty-ünnep. Adakozás Vörösmarty szobrára 804</p>	<p>Lap</p> <p>A székesfehérvári Vörösmarty-ünnep (képekkel) 812</p> <p>Krúger európai útja (képekkel) 832</p> <p>Irodalmi ünnepek Győrött (képpel) 834</p> <p>Karácsony (képekkel) 845</p> <p>Csillagözön (képesportozattal a budapesti színházak 39 művésznője arezképpel) 856</p> <p>9. Vegyes kisebb cikkek és közlemények.</p> <p>Részeges pillangók 7</p> <p>Ruha teszi az embert 11</p> <p>Egy milliomos palotája 40</p> <p>Női tengerészek 56</p> <p>A számarünnep a középkorban 58</p> <p>Valami a tánczról 118</p> <p>London élelmiszer-szükséglete 123</p> <p>Tűdbajosok szanasztoriuma 151</p> <p>A föld népesedése 167</p> <p>Az üdvözlés különféle módjai 214</p> <p>Festmények a kövezeten 234</p> <p>Egy király mint orvos 450</p> <p>Khina és a hamis haj 479</p> <p>Kutya-temetők 482</p> <p>A lusta emberek paradicsoma 496</p> <p>Az emberi élet tartama 499</p> <p>Európai nők a kínai eszszárnónél 511</p> <p>Ongyilkosság boszúból 512</p> <p>Híres emberek gyöngéi 515</p> <p>A kínaiak humora 568</p> <p>Képek levélbelyegekből 630</p> <p>Hány ember élhet meg a földön 655</p> <p>Régi borok 676</p> <p>A világ legkisebb vasútja 850</p> <p>Hogy élhet az ember sokáig 871</p> <p>Fegyveres boer nők (képpel) 871</p>
---	---	---	---

A „VASÁRNAPI UJSÁG” REGÉNYTÁRA.

<p>A számarrend története. Elbeszélés. <i>Irta Jókai Mór</i> (7 képpel) 1—25</p> <p>Ne vigy minket a kísértetbe. <i>Irta Mark Theatin</i>. Angolból fordította <i>S. A.</i> (képekkel) 1—18</p> <p>Vásárolt szívek. Regény. <i>Irta Máriaffi Dévid</i> (29 képpel) 17—93</p> <p>Híres szerelmesek (képekkel):</p>	<p>Agost porosz herceg és Récamier asszony 30</p> <p>Byron és Guiccioli grófné 34</p> <p>Voltaire és Du Châtelet márkiné 38</p> <p>Nagy Frigyes és Campanini Barbarina 42</p> <p>Musset és George Sand 47—50</p> <p>Habsburg Ferdinánd és Welser Philippine 162—166</p>	<p>III. Frigyes Vilmos és Luiza királyné 167—170</p> <p>Cougourdan Márius. A „Boldogasszony” hajó kapitányának utazásai és kalandjai. <i>Irta Mouton Jenő</i> (Merinos). Franciaából fordította <i>Sárosy Bella</i> (64 képpel) 54—151</p> <p>Karr Katalin. Elbeszélés. <i>Irta Mary E. Wálkins</i>. Angolból fordította <i>S. A.</i> (képekkel) 97—107</p>	<p>Istenért és a szabadságért. Regény. <i>Irta Vértési Arnold</i> (13 képpel) 109—158</p> <p>Borsa Józsi. Elbeszélés. <i>Irta Bárony István</i> (8 képpel) 153—181</p> <p>Pomona uti levelei. <i>Irta Stockton R. Frank</i>. Angolból fordította <i>Zigány Árpád</i> (39 képpel) 171—197</p>
---	---	---	--

I. SZÁM. 1900. BUDAPEST, JANUÁR 7. 47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 24 korona POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) együtt félévre 12 *

Csupán a Vasárnapi Ujság (a Világkronikával) egész évre 10 korona (a Világkronikával) félévre 5 *

Külföldi előfizetésekre a postallag meghatározott vitellődi is csatolandó.

A SZENT ZSIGMOND-KÁPOLNA ÚJ OLTÁRKÉPE.

A királyi palota átalakításával és új építkezéseivel kapcsolatban teljesen újjáalakították a palota régi templomát, a Szent Zsigmond-kápolnát is, mely tudvalegölég a szent Jobbkéznek őrzőhelye. Az átalakítás a kápolnának nemcsak építészeti új rendezésére, hanem művészeti ékesítésére is kiterjedt. A főoltárképre pályázat hirdettetvén, azon az első díjat *Roskovics Ignác* festőművésznk nyerte el egy mind tárgyánál, mind szerkesztésénél fogva kitűnően sikerült vázlattal, melynek aztán teljes kidolgozására is megbízást nyert.

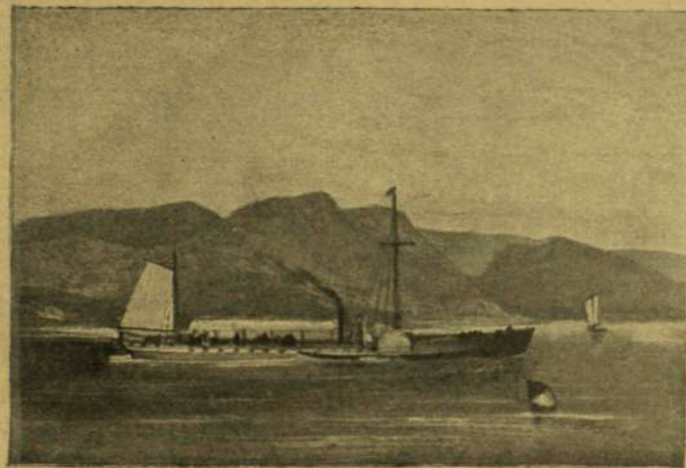
A Zsigmond-kápolna a régi királyi palota éjszaki szárnyának nyugati befejező tagja volt. A Krisztinavárosra néző új palota fölépültével változott a helyzete annyiban, hogy az elejével a régi és új palota közé jutott, hozzá ragasztatván a két palotát összekötő közbülső tag, melynek földszinti részét a négyszögű fő udvarba vezető pompás hármastörli át. A kápolnát eddig oldalról meg sem lehetett különböztetni, mert vízszintes tagozata és ablak-sorai mindenben egyeztek a palotaépület egyéb részeinek külsejével. Most ez egészen megváltozott. A régi két sorú apró ablakok helyébe három hatalmas félköríves ablakot nyitottak, melyeket egy-egy nagyszabású s művészi kidolgozású üvegfestmény ékesít. Ehhez képest van megújítva a kápolnának egész külseje, mely most első tekintetre azonnal elárulja, hogy mi a célja és rendeltetése. E roppant vaskeretek közé foglalt ablakok bizonyára bőséges világitást fognak árasztani a templom egész belsejére s így a képekre is, melyek közt *Roskovics* festményének jut az első hely.

Roskovics vázlata, melynek másolatát lapunk mai számában bemutatjuk, a magyar kereszténység megalapítóját, Szent István királyt ábrázolja, a mint fiát, Szent Imrét ünnepiesen mintegy trónja örökösévé nyilvánítja s neki dekrétumainak I-ső könyvét átadván, őt megáldja.

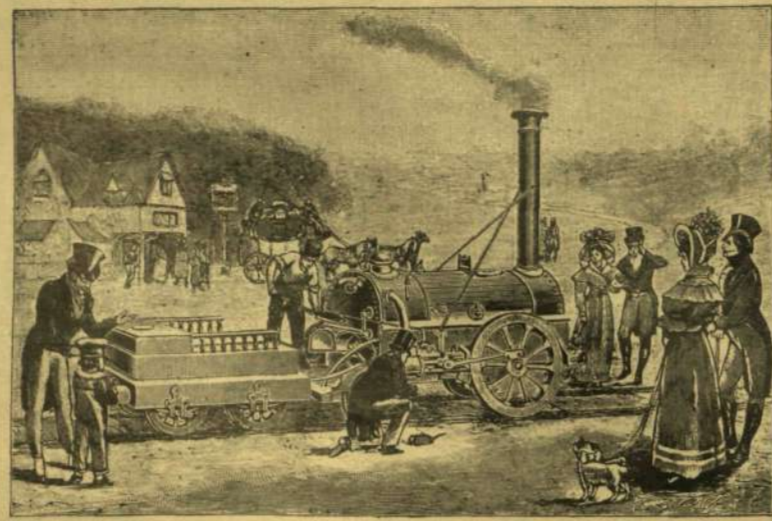
A pályázó művészeknek teljes szabadság levén engedve a kép tárgyának megválasztására, nem tudjuk eléggé dicsérni *Roskovics*ot már csak azért is, hogy Szent István életéből épen ilyen tárgyat választott, mely a Szent Zsigmond-kápolna rendeltetéséhez oly kiválólag odaillesk s egyszersmind általában véve is oly alkalmi épen most, midőn a magyar kereszt-

A SZENT ZSIGMOND-KÁPOLNA ÚJ OLTÁRKÉPÉNEK VÁZLATA ROSKOVICS IGNÁCZTÓL.

AZ ELSŐ GŐZHAJÓ: Fulton „Clermont” nevű hajója (1807).

AZ ELSŐ LOKOMOTIV: Stephenson „Rocket”-je (1829).

ténység megalapítása kilencszázados évfordulójának megünneplésére készülünk.

Roskovics képe tárgyához a történeti alapot Szent István dekrétumai I. könyve 10. fejezetének 3-ik és 12-ik §-aiból vette, melyek így szólnak:

3. §. «Azért hát, szerelmes fiam, te lelkem gyönyörűsége, én reménységem magzatom, kérélek, parancsolom, hogy mindenütt és mindenekben kegyességgel járván, fedezd bé kegyelemmel nemcsak a te atyádfiát és rokonságodat, avagy a fő embereket, hadnagyokat, gazdagokat, vagy a szomszédokat és a haza lakosait, hanem az idegeneket és minden embert is, valaki te hozzád jövend. Mert a kegyesség jótétele a fő boldogságra».

12. §. «Mindezekből, a miket én egybeszedegtettem, készítették a királyság koronája, mely nélkül sem itt nem országolhat senki, sem az örök életre el nem mehet».

Roskovics ez igék szellemében igen hangulatossan és a nála megszokott tartalmas erővel úgy szerkesztette meg a képet, hogy Szent István, a fő alak, teljes királyi díszben a trónról lépve áldólag közeledik fiához, Szent Imréhez, ki a trón számolyán térdel, ájtatosan tekint atyjára és kebléhez szorítja az atyai intéseknek átvett példányát. A királytól jobbra az egyház emberei állnak kettős kereszttel s az evangéliummal, balja felől Gizella királyné, meg a királyi paláczát, az ország almáját és pallosát tartó főurak; elöl térdeplő nép és harcosok, Szent Imre alakjától jobbra pedig egy szerzetes a kereszttel-medenczére támaszkodva. Ez a voltaképi történet. Ehhez járul a költészet ekképen: a kettős kereszten tömjénfüst kanyarog föl, melyen felül Szűz Mária, Magyarország patrónája felhőn ülve lebeg, baljával szent gyermekét ölelve magához, jobbában pedig a szent koronát tartva; örvendve hajlik felé a kis Jézus és megáldja a koronát s országunk teljes ezimérét, melyet két angyal tart. Szűz Máriának a félhold sarlóján nyugvó lábait egy angyalka öleli át s gyöngéden és szeretettel csókolgatja. E csoportot oldalvást a szent Jobbkéz erekytartója egészíti ki három angyalka által tartva; az erekytartóban levő megfeketült kézfejből fényugarak lövelnek ki, világítva 900 év múltán is.

Roskovics neve elég biztosíték, hogy e kép, a mily jól van kigondolva, épen oly tökéletes sikerrel fog művészi alakot is ölteni. A mű a jövő nyárra elkészül s augusztusban már rendelkezése helyén fog állni úgy, hogy a Szent István-napi ünnepi szertartások már előtte fognak lefolyni.

DUGOVICS TITUSZ.*

Csitt, tárogató! — Hagyd zengenem öt Piezi lantom húrjaival! — Hányszor kicsiké, nagy hősök előtt A páma-dics, a diadal!

Harminez nap a harc áll; fal, bástya bedől, Kőd ül a nap arczán füst fellegitől; Gúnyolni borultát, felhői alól Délnek közepén ki-kicsillan a hold.

Már ina-szakadtig küzdött a magyar, Vérhabja patakzik, s mint bérczi sudar, Mit al-meg a felszél ide s tova hajt, Hogy törzsöke reccsen, koronája sohajt:

Úgy pusztul a népség, úgy agg a vezér: «Ezér' foly-e vérünk? Virasztok ezér' Jaj, Nándor ha eldől, utána a hon — S kontyos töröké lesz a pusztá vadon...»

Öt nap nem aludt már, a hatodikán, — A harc szünetelven — pihenés kíván. De aggya közelget fekhelyihez: Helyette a résen helyt állni ki lesz?

S megszólal a tornyon egy ifju vitéz: «Majd lesz, ki helyetted helytállani kész — Kicsillan a csillag, a nap ha lemén, Míg Húnnyadi szűnyad — im örködöm én!»

S elszűnyada Húnnyad' — de álma zavart, Sompolygani látja a várhoz a tart, Imbolygani látja a várfalakat: Hová a török lép, utána szakad.

«Hah, álmodom-é?» föl-fölríadoz — «Hej, hol van a kardom?» — de kelni haboz, És visszahanyatlak, pillája nehéz —, De éber a tornyon az ifju vitéz.

Lenn mozdul az ellen, éj leple alatt, Közelíti valóban a pusztá falat; Megszegni, galád, a fegyver-szünetet, Meglepni a békén pihenő sereget.

Meglepni a várat, tódul sok ezer; Lármát — a magyart meglepni — se ver. Halkan, gyalog is, esalfán közeleg, Míg ágyuival már mind ott a sereg.

Egyszerre sok ágyu dördül . . . De hamar Ébrednek az alvók — mind «Talpra magyar!» Ébred Húnnyad is; boszús, de nem félvén, Ott áll maga is, bátor hada élén.

A hidon a falhoz tódul a török, Föl ágyu dörög, nyíl szárnya zörög; Fal bomlik is itt-ott, de erősen áll az, Törökök nyílára megy sűrűn a válasz.

* Felolvasta szerző a Kisfaludy-Társaság legutóbbi gyűlésén.

Megmászni kísérli sok a falakat, De visszastüvölt nyilakba akad. Borítja a harcot az éji homály . . . S fenn — Húnnyad — alatta a vára csak áll.

Nincs hát a pogány közt, nem félve halált, Most a ki e várnak megmászsa falát, Biztatva, vezetve, haladna elül, S kitűzze a holdat, diadalmi jelül?!

Nyomán az egész had hogy törne elő, Támadna szívökben oly bátor erő: Nincs veszve a harc még, egy hős ha akad, Ott fenn lesz a hold, ott fenn lesz a had!

És ime kiválik, törtetve elő, Egy ifju török, a hold-emelő, Bérczek fia, kit nem ijeszt meredék, Egy kő ha kiáll, neki lépcsőnek elég!

És mind magasabba nyomul a török . . . De várva vigyáz rá a bástya fölött Húnnyadi öre, kit éj árnya takar. — S egyszerre az ormon fölbukkan a tar.

Rá a magyar ugrik; de gyors a pogány, S áll talpon előtte a bástya fokán; Meglebben a félhold, mit jobb keze tart, Míg bal keze torkon fog' a magyart.

«Megállj!» riad ez rá. — «Veszsz!» ordít a tar. Fürgébb a török, de erősb a magyar. — «Feltűzöm a holdat! Allah, segíts!» — «Nem ezt soha, kontyos! ha itt veszek is!»

És kétes a harc — s kétségbe esett: Ha lesz-e ma Krisztus egyháza mecset? — S mindegyre megújul — mint két fenevad Birkóznak — a bástya döng lábok alatt.

Féltérde lenyomja most egyik a mást; Most lankad ez, az győz szemlátomást. Úgy méri — kíséri: ki bírja, ki veszt: Felhőkben a hold, ormán a kereszt.

Most elborul a hold, — most ing a kereszt — Ez nyomja le azt most, az újra emezt; Most, most, dulakodva a fal peremén — Ott ásit a mély — «Eh, végét vetem én!»

S igyekszik a mélybe taszítani . . . Az megveti sarkát, nem bírva vele — Már-már a török győz, . . . s diadallal ahol: Felhői közül kicsillan a hold . . .

S míg küzdenek ők — a bástya körül A harc riadalma egy percze el-ül, Elhallgat egy percze az ágyú-torok, S döbbenve megállnak a harci sorok.

Ha győz a török, ha kitűzve a jel: Nem tartj' a pogány-hadat semmi se' fel! S ha győz a magyar, a hold ha bukik: Ninesen török, a ki még győzni tud itt!

És hosszu a harc — vagy néhány percze ha tart? S jó több török is már, segíteni a tart, Hadd álljon a hold fenn, bukják a kereszt — De látja a másik s nem várja be ezt.

Most vég-erejét még összeszedi, Derékon a tart megkapja, veti Magát, vele azt is, a mélybe alá . . . Győzött a kereszt — Isten úgy akará!

Épp egyet a tornyon kong a harang . . . Visszhangja is egy zuhanás csak alatt . . . Két hősnek hogy egyenlő volt erejük: Egy szikla kövén loccsan velejök!

Zeng-é dal a tarról, moshék sudarán? Vajj' könnyez-e érte egy hűri leány? — De pusztá barom-szám harcán a török — S a hűri-gyönyör csak nagyknak örök . . .

De érted, oh ifju magyar, ki magad' Önként oda dobtad, lány szíve szakad! Siratva, vigaszt nyer rád büszke anyád . . . — Más, Szűz-Anya nyújtja a dics-koronát.

S míg Krisztus égbe angyal-kar emel: Maga Húnnyadi másnap díszszel temet el. S mint páma, hied nő s frodon is, Késő dal is emleget im, Dugovics!

Szász Károly.

A KONDOR ÁLMA.

Leconte de Lisle költeménye.

Túl lejtős lépcsőjén a vad Kordilleráknak, Túl a ködön, a hol csupán a sas lebeg, Fenn, fenn, magasan, a tölecséres csúcs felett, Hol már folyam gyanánt tüzelő lava árad, S helyenként lángra gyúl egy-egy felhődarab: Az óriás madár közönynyel vesztegelve Amerikára néz, mely nyugszik néma csendbe' S a komor napra, mely szemében holtra fagy. Kelet felől, éjig nyúló hegység tövében, Vad pampaszokon át sötét éj hőmpölyög, Chilit s a partokat elrengeti ölében, Aztán végigson az óceán fölött; Reáteszi kezét a néma féltékére, Minden elszenderül, álomba dől a föld S a hegyesűcsokra a sötétség szürke réme Kiáradó tenger gyanánt hullámot önt. Ott ül a szirttétőn a kondor egyedül, A csillámló havon véres fényben furdóve, Várva az éjtengert, hogy árjával befődje. Midőn megérkezik, benn kéjjel elmerül S látván a déli fényt, a mint ragyogva ontja Az éjtenger partján vakító sugarát, A gyönyörtől hőrög, elkezd reszketni tolla, Kinyújtja vágatag, izmos, pelyhes nyakát, Az Andesek havát megcsapdosván kevélyen Rekedt kiáltással a mennyekig lebeg S túl az élk honán, a sötét gömb felett Kitérva szárnyait, elszendereg a légben.

Franziából:

Szabados Ede.

A TERMÉSZETTUDOMÁNY SZÁZ ÉVEL EZELEŐTT.

A tizenkilencedik századot megszoktuk a haladás és a felvilágosodás századának tekinteni. Sőt nevezni is így szeretjük. Talán csak félig van ebben igazunk.

Mindegyik emberöltő haladásnak tekinti a maga korát, összehasonlítva az előbbivel. A XVI. század férfja p. o. barbárnak, vagy legalább is félbarbárnak tekintette a XIII. századbelit, s meg volt győződve róla, hogy az ő kora a felvilágosodás százaka. Az is volt, az előbbienekhez mérve.

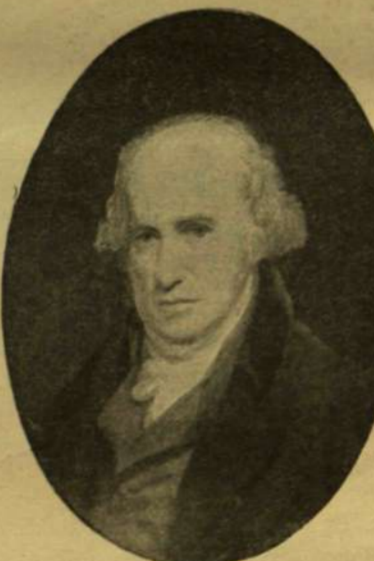
És fog bizonyynyal jönni olyan korszak is, a midőn mosolyogni fognak a mi dőreségeinken, gondolataink gyarláságán, felfogásunk tisztatlanságán, s a sötétség idejéhez fogják odacsatolni a mi századunkat is, melyre mi, a mai kor fiai oly büszkék vagyunk.

STEPHENSON.

VOLTA.

WATT.

hogy annyi szemet, annyi tartalmat találjunk együtt, mint a mennyit egymaga termelt a tizenkilencedik.

Minden haladást azonban ennek a javára se könyveljünk.

Sok megvolt előbb, a mit rendszerint a mi korszakunknak szokás tulajdonítani; sokat átvettünk félig készen, csak befejeztük, a mit már előbb megkezdték, s mégis magunknak tulajdonítjuk a felfedezés érdemét.

Az utolsó száz év alatt legtöbbet a természettudomány haladt.

Hogy megítélhessük haladását, lássuk, minő volt állapota a század elején.

A legnagyobb és egyszersmind legmélyebbre ható változásokat a gőz és az elektromosság hozta létre. Ezek alakították át az egész életet, a társadalmi viszonyokat, a szokásokat a részben magát a gondolkozást és közfelfogást.

De ez a két erő ismeretes volt már a múlt század elején.

Volta Sándor gróf már a XVIII. század végén bemutatta és közlé tette a maga korszakalkotó kísérleteit. Ő se tudta még, más se tudta, hogy milyen kihatása lesz ennek a felfedezésnek az életre. De megvolt maga az erő. Megvolt olyan alakban, mint a búzaszemben a csira, melynek kedvező viszonyok közé kell csak jutnia, és hajtani fog. Az elmúlt század megrementette ezeket a kedvező viszonyokat, de az érdem nagyobbik fele a múlt korszaké.

James Watt felfedezése szintén a XVIII. századra esik. Felfedezte a gőz erejét, s megalakította az első gőzgépet.

Az első gőzhajó és az első lokomotív a XIX. századnak köszöni lételet. De az elv maga nem a mi korunk érdeme. Adva volt, csak ki kellett fejteni.

És itt is a lényeg az elvre esik, de azonkívül az alkalmazásnak oroszlanrésze is.

A vasút és a telegráf úrrá tették az embert az idő és a tér fölött. Nagy távolságokra lehetővé vált a közlekedés rövid idő alatt. A telegráf pillanatokra szorította az időt, mialatt hírt adhatunk a föld egyik végétől a másikig. A vasút lehetővé tette, hogy hamar kicserélhessük távoli vidékek termékeit. De Watt gőzgépe ennél nevezetesebb változást is hozott az életbe. Lehetővé tette, hogy a természet erőit dolgoztassuk az ember helyett. És ebben áll a gőznek igazán korszakalkotó hatása.

Valamikor csak két olyan gépet ismert az ember, melyek által helyette a természet ereje dolgozott. A vizimalmot és a szélmalmot. Mindkettő szűk korlátok között fejtett ki működést. Mindkettőben a Nap ereje működött, a föld energiájának ez a kiapadhatatlan örök forrása.

A Nap hője emelte magasba a tenger vizének gőzeit, melyek eső alakjában hullottak alá a hegyekben. A magasról alá folyó víz erőt képviselt, melyet az ember örlés czéljára hasznosított a vízi malomban.

A szelet is a Nap hozta létre, egyenlőtlenül melegítve át a levegő rétegeit. Az ebben rejlő erőt a szélmalomban fogta munkára az ember. Itt is pusztán örlött vele. Micsoda szűkkörü hasznosítás!

A Watt gépében is a Nap ereje dolgozik. A Nap hője nevelte fel a fát, a mely égni képes és gőzt fejleszt a gép hajtására. A Nap hozta létre az ősvilágnak növényzetét, mely közszen alakjában maradt reánk a föld rétegeiben. Ez a közszen is elparagoltatja a vizet, gőzt fejleszt s működésbe hozza a gépet.

De az erő és munka, melyet így nyerünk: nagyszerű. Ma már több munkát végeznek gőzgépeink, mint az összes emberi kezek. Az

ember, ki arra van kárhoztatva (vagy talán az által van kitüntetve), hogy «orezája verifikével egye kenyerét,» ma már munkájának legnagyobb részét a gépek hártotta át.

De ezt az eredményt a XVIII. századnak köszönhetjük. Attól kapta a XIX-ik, születési ajándékul.

Végig nézve a természettudományok minden ágán, azt találjuk, hogy a XVIII. század vége felé és a XIX-iknek elején mentek végbe a legnevezetesebb elvi felfedezések, melyeket azután tovább fejttett, s az életbe átvitt a mi korunk. Olykor hosszú időknél át semmi nevezetes felfedezést se látunk, máskor nyomon követik azok egymást minden téren.

A természettudományok minden ága egyszerre lendült fel minden vonalon.

A csillagászat alapelvei ki vannak ugyan fejtvén régen, ismerik az égitestek rendszerét, de azért a XVIII-ik század végén tökéletesítik ezt a tudományt.

Halley kimondja, hogy az üstökösök elliptikus pályában mozognak a Nap körül. Hozzá látnak azonnal, hogy kiszámítsák az egyik üstökösnek pályaelemeit. Clairant összeállítja a számításhoz szükséges képleteket, Lalande hat hónap alatt elvégezi a számítást, s megmondja, hogy az üstökös mikor kell visszajönnie. S az üstökös — nagy és méltó dícsőségére a tudomány — tényleg megjelenik. Herschel, az egyszerű orgonista, a múlt század legvégén fedezi fel Uranust, túl az addig ismert naprendszeren. Nyomban felfedezi Ceresz is, legelső a bolygók közül, melyek a Mars és Jupiter között keringenek. Lagrange tovább fejleszti a felső mennyiségtan tanait, Laplace pedig megírja az ég mechanikáját, törvénybe szedi az égi mozgásokat, s új perspektívát ad az ember szellemének, megírva a theoriáját a világ keletkezéséről.

Ugyanakkor kutatják, vizsgálják a föld keletkezését is. Megszületik a geologia. Eleinte néhány elmosódott körvonalból áll az egész. Buffon figyelmet gerjeszt az ő tanulmányai iránt, s e kérdés körül egész forrongás keletkezik. Rouelle, Dolomieu és Montlosier vesznek a kutatásban részt, s Cuvier megállapítja, hogy a föld egyes rétegeiben oly állatoknak a maradványai fordulnak elő, melyek mai nap nem élnek többé.

Ugyanő egész más szempontból kezdi tanulmányozni az élő állatokat, mint a melyekből ő előtte kiindult a tudós világ. A külsőségek helyett a belső szervek megismerésére törekedett. Munkáját folytatta Bichat, de tovább fejttette egy lépéssel, s az ember testében megállapított 21 különböző szövetet. Munkája egy

évvel halála előtt jelent meg 1801-ben, új irányt adott a bonctannak, s alkalmat a sejtek felfedezéséhez.

A XVIII. század legvégén lépett fel Edward Jenner is az ő himlőelleni oltásával. Sokáig állott egyedül, sokáig kellett küzdenie az orvosokkal, még többet pedig az elfogultsággal és babonával. Ma már tudjuk, hogy a bacillusok elleni védő oltások, az orvosi tudomány legújabb sikerei arra az alapra vannak fektetve, melyet ő rakott le.

A fizika szintén nevezetes haladást tett a XIX. század vége felé. Prevost a hőségáramlás törvényeit hozta napvilágra, Fourier pedig a tudomány magaslátára emelte a hőmérséklet, s megállapította a róla elnevezett mennyiségtani hőtheóriát. Molus és Fresnel a fényről szóló fejezeteket nem csak kibővítették, de előre

Röviden összefoglalva, s csakis a leglényesebb vonásokat emelve ki, ime, ilyen állapotban volt a XVIII. század vége felé a természettudomány.

Legfőbb sikereinknek le voltak már rakva alapjai. Az elvek ki voltak fejttve. Csak ki kellett fejteni azok következményeit, s kidolgozni a részleteket.

A francia forradalom nemcsak politikai és államtudományi eszmékkel termékenyítette meg az emberiség agyát. A természettudományokban is végbement a nagy forradalmi átalakulás, mely át fogja hatni, idomítani az egész életet.

Nem fog elmúlni sok század s a történések nem Amerika felfedezésétől és nem a reformációtól fogják majd datálni az új-kort, hanem a XIX. század elejétől. Mert attól fogva vett egészen új alakot és színezetét az ember élete.

És abban, hogy így történt a dolog, legnagyobb része van a természettudományoknak.

H. P.

A CSIKÓS.

Ifj. Vastagh György szobornívó.

Az évek óta épülés alatt lévő budai királyi palota új lovardájának homlokzatát több magyar tárgyú csoportozattal fogják díszíteni, a melyeknek elkészítését magyar szobrászművészeinkre bízták. A legutóbbi időben ifj. Vastagh György jeles fiatal szobrászunk fejezte be ide szánt művét, egy lovát fékező csikós szobrát, mely a művészek és a műépítési vezetőség általános tetszését nagyon megnyerte.

A szobor másfél életnagyságban ábrázolja a világhírűvé vált magyar csikós-legényt, a mint lórlól leszállva, kantárszárnál fogva fékezi tüzes paripáját. Az alak maga törölmetszett típusa a csikósoknak, melyet a művész külön a hortobágyi pusztán mintázott, a lovat pedig a bábólnai magyar királyi állami ménestelepen, több tanulmányt készítve egyik arabs telivérről és egy félvér arabs ménről, melyek után a kevert véru magyar ló igaz típusát alkototta.

A sikerült művészi munka végleges rendeltetési helyén való felállítása előtt kikerült a párisi világkiállításra is, a hol a művész több más szoborművel, melyeket a földművelésügyi miniszter megrendelésére a magyar lovak és tehén bemutatására készített. A «Csikós» a még fiatal művész legjobb alkotásai közé tartozik s annyira megnyerte a művészi körök tetszését, hogy az iparművészeti-társulat elhatározta annak kisebb arányban való sokszorosítását is.

P. G.

GYÖRÖK LEÓ.

1847—1899.

Egy ritka sok oldalú tehetség hűnyta le örökre szemeit a múlt napokban: Györök Leó festőművész és tanár, kinek oly szomorúan végződött sokat hányatott élete. Nevét ország-szerte ismerték, mint a magyar tengerpart, a Quarnero, az Adria magyar festőjét, a kinek kedves, szép alkotásait a Műcsarnok minden tár-

CSIKÓS.

A budai királyi palota lovardája elé állítandó nagy ércszobor vázlata ifj. Vastagh Györgytől.

is vitték. Ez utóbbi tette lehetővé, sőt ő adott hozzá alapot, hogy Huygens és Young megteremtse a hullámszámítás elméletét.

De talán egy exakt tudomány se alakult át oly radikálisan a XIX. század legvégén, mint a kémia. Addig tapogatózóds volt minden, a mi ezen a téren történt. Hypothesisek, szürke elméletek bukkantak elő, melyeket megezárt az élet legelső ürítése. Lavoisier kidette meg a mennyileges kutatás korszakát. Richter kimutatta, hogy a testek csak meghatározott súlyviszonyok szerint egyesülhetnek egymással, s csak így egyesülhetnek, alkothatnak új kémiai testeket. Az általa konstatált «állandó súlyviszonyok törvényét» kibővítette Dalton, kifejtve a «sokszoros súlyviszonyok törvényeit» s megállapítván az «atomi theoriát». Sok kémikus kedvetlenül fogadta az új elméletet, de az végül minden vonalon győzött, s annak alapján épült fel az egész kémia.

*

ama véres idők többi áldozataival együtt hantolták el őt is.

Felhasználva, Karolinához való ragaszkodása ez utolsó pillanatában szép vonás a különben gyöngye, szintelen emberben, de nevétségessé is teszi őt, ha tudjuk, hogy Napoleon nagyravágyó nővére soha semmibe se vette, sőt folyton csak gúnyral illette s minden kínalkó alkalmat megragadott arra is, hogy e «bamba» alkat, hogy őt nevezni szokta, mások által élvezze az élet örömeit.

Napoleon soha se tudta neki megbocsátani pártütését, hogy a szövetség hatalmak jóindulatát kereste akkor, midőn a császár Elba szigetén volt és nagy részt tulajdonított neki egész bukásában. Karolinát se kímélte haragja e miatt, s midőn utóbbi egy alkalommal azzal mentegődzött, hogy neki férje felett semmi hatalma nem volt, a nagy hódító keserden felelt: «Asszonyom, ha nem tudott parancsolni neki, úgy szállt volna vele szembe egyenesen!»

A francia «nagy hadsereg» egykori legrészesebb katonája, Murat Joachim, ez az igazi szinpad király mindenképp elhagyatva, nyomorultan fejezte be pályáját. Királyságának egyetlen napjára nem emlékezhetett boldogan, a korona, mit Napoleon tett fejére, csak arra való volt, hogy lázadóként vesztőhelyre juttassa.

EGY HÍRES MEGTRÉFÁLÁS.

Londonban egy év lefolyása alatt sok minden történik. Borzasztó büntettek, milliókra menő csalások és lopások, stb. Alig ismerünk azonban olyan eseményt, mely a világörösben nagyobb feltűnést keltett volna, mint 1809-ben a Berner-utcai megtréfalás, melyet valami Hook Tivadár egy Tottenham nevű asszony rovására elkövetett.

Ugyanis a mondott évben Londonban a Berner-utcai 54. számú házában lakó Tottenham asszony, egy jómódú özveg, valamiképpen megsértette Hook Tivadart, ki ezért megnehezelt rá s ellene bosszút forrat.

Egy napon Hook a Berner-utczán véletlenül végig menve, egy kapun Tottenham asszonyt részlemezbe vésett nevével pillantotta meg. Ekkor Hook agyában megvillant a terv, hogy Pottenhamet iszonyúan fel fogja ültetni. Tervét egyik barátjával és H. híres színészszóval is közölve, mind a hárman rögtön annak keresztülviteléséhez fogtak. A hármas szövetség hat hétig szakadatlanul működött, s ezen idő alatt különféle embereknek négyezer levelet írt. A levelek megrendeléseket és meghívókat tartalmaztak, melyek valamennyien egy napon és ugyanazon órában voltak teljesítendőek. A kitűzött napon a három összeesküvő az 54-es számú ház átellenében lévő ház ablakából nézte a tréfa lefolyását.

Mielőtt a házba értek volna, az utczán a kéményseprő legények egyhangú kiabálása halatszott. Az olasz kéményseprő fiúk hadát a benszülőtt kéménygondozók követték. Ezek mindannyian az 54-ik számú ház felé nyomultak, hol egy kétségbeesett család, ki az óriási zaj hallatára a kapuzós sietett, hiába mondogatta, hogy asszonya kéményseprő nem hívott. A félig elzárt utcába most közzénnel megrakott két- és háromlovas szekerek tördültek, kik azon igyekeztek, hogy a kőszent az 54. számú ház előtt minél előbb lerakthassák. A fekete munkások tömegébe fehérbe öltözött alakok vegyültek. Megannyi cukrárász volt, kik nagy tálonak nászkalácsokat hoztak. A házba azonban ezek sem juthattak, mert a kapu erősen be volt zárva. Most nagy lovageszímákat és női cipőket vívó cipészek, új ruhákat és posztó mintákat szállító szabók, majd sörs kocsik kisebb-nagyobb hordókkal, végre különféle nagyságú fa- és ércokoporsókkal temetkezési vállalatok emberei érkeztek. Kis vártatra pedig egy- és kétfogatú bérkocsik jöttek a helyszínére azt hangoztatva, hogy a menyasszony és a nászvendégek számára rendelték őket ide. A bérkocsik után csinos magánfogatokból egymásután a főváros legihesebb sebészei szálltak ki segédjeikkel és működő szerekkel. Ügyvédek, kik Tattenham asszony végrendeletének megírására siettek, különféle feleketző lelkesédek, kiket a haldokló asszonyhoz hívtak, mészárosok mindenféle húsdarabokkal, halások a

legritkább tengeri halakkal, mind az 54-ik számú házba akartak nyomulni.

Midőn a zavar és a lárma tetőpontját érte, a Lord-Mayor diszhintájában szétint az 54-ik számú ház elé hajtatott, hova be akart menni. Ámde egy rendőrtisztól a történetekről értesülvén, rögtön megfordúlva a rendőrségi főnököt hajtatott, hogy onnan a helyszínére több rendőrt küldjön. Ez alatt látszeresek, divatterkereskedők, és orgonacsinalók érkeztek az utcába, kiket a tömeg óriási nevetéssel és habotával fogadott.

Vége a rendőrség délutáni négy óra felé a Berner-utca mindkét végé zárva, senkit sem boeszajtott az 54-ik számú ház elé. Őt órák Dalton ezredes szárnysegéde kíséretében a Gloucester-i herceg hajtatott a Berner-utczába, ki azért jött, hogy az 54. számú házában lakó Tottenham asszonytól a herceg édes anyját érdeklő felvilágosításokat kaphasson.

Eljöttek még az Angol bank igazgatója, valamint a Kelet-indiai társulat egyik igazgatótanácsosa, kiket azért hívatott Tottenham asszony saját lakására, mivel mint ágyban fekvő beteg fontos közléseket csak ott adhatta volna át.

A zavar majdnem éjfélig tartott és apránként az egész Londonra kiterjedt, míg végre nagy nehezen le lehetett csönésíteni.

Hook Tivadár és társai nem árulták el magukat s a rendőrség hosszú évek során hiába kutatta a tetteseket, míg végre a század közepén véletlenül kiderült a dolog, csak hogy akkor már Hook és társai nem éltek.

RÉSZEZEGES PILLANGÓK.

Tapasztalták, hogy némely állat szereti a szeszest italt. A ló különösen a vörös bort, a kutya pedig a sört szereti. A német diákoknál szokásban van, hogy társas mulatozásukra a kutyákat is elviszik, a melyek úgy rákapnak a sörivásra, hogy aztán versenyt isznak a gazdáikkal. De kisebb állatok sem vetik meg a szeszt, a mint ezt egy Tutt nevű angol természettudós érdekes kísérletekkel mutatta be egy nyilvános előadásban pillangókon.

Egy üvegharang alá több lepkét zárt, himeket és nőstényeket vegyesen. A harang alatt különböző virágok is voltak. A nőstény pillangók a virágokra szállottak s a szirmokon levő vízeseppekkel oltották szomjukat. A hímek ellenben azokra a virágokra telepedtek, a melyeknek szirmjai szeszszel voltak nedvesítve. Ezeknek a nedvét szitták aztán addig, a míg bódultak le nem hullottak: a szó szó szoros értelmében holt részegen.

A kísérletező, hogy állításait még szembetűnőbben igazolja, az üvegharangba egy pohár vizet és egy pohár erős angol pálinkát tett. A hím pillangók habozás nélkül, egyenesen a pálinkára szállottak s élvezettel szüresltek az erős italt.

Mások is gyakran tapasztalták, hogy a szabadban hagyott likörös poharak nagy vonzóerőt gyakorolnak a lepkekre. Reggelre minden ilyen pohárban található egy-két alétlan heverő lepkét.

Érdekes és kevésse megmagyarázható jelenség, hogy a nőstény lepke nem issza meg a szeszt, míg ezt más állatoknál nem tapasztalták.

ELMERENGVE.

Ettore Tito festménye.

Alig van más nemzet, a melynek művészei olyan nagy előszeretettel festenek a saját nemzetük életéből vett jeleneteket, mint az olasz. Más országok művészei, köztöttük a miénk is, szeretik képtárgyaikon a változatosságot; rendszeren az újdonság, a szokatlan és ismeretlen képtárgyak kötik le figyelmüket. Nem így az olaszok. Ha egy olasz festő Rómában született, ott élt és tanult, akkor alig van rá eset, hogy csak egy varrással is tovább keresse akár első, akár későbbi képtárgyait. A szülőváros sajátosságainak beható ismerete, a környezet, melyben a művész naponta mozog, olyan közvetlen erővel nyerne kifejezését művein, mint idegenen talán soha. Ettore Tito, kinek egyik sikerült művét itt bemutatjuk, kiváló helyet foglal el a mai olasz festők közt. Velence szülője, ott nőtt

fel s évek óta állandóan ott él; a velencei élet legkitünőbb ismerője. Nincs kiállítás, melyen részt ne venne; nálunk is állandó vendég. Kedvencez képtárgyai a velencei varróleányok, a veszekedő vagy nevető gyümölcsös kofák, a szűk utcákban tréfalozó halásusok. Nagy élethűséggel tünteti föl e népies alakokat. A ki valaha csak egyszer látott is velencei varróleányt, azonnal ráismer mostani képén a minden ízében kitünően jellemzett «sartorella»-ra, a hogy e lányokat olaszul nevezik. Az érdekes alak gondolatokba elmélyedve tekint maga elé; fejét a velencei nőket nagyon is jellemző, fülrre fűsült dús fekete haj díszíti, szegényes ruházatát a mindenféle színekből összeállított kendők takarják el némileg. Kedvence virágát, a szegfűt szájjában rágcsálja szórakoztatva, mintha semmi beccse sem volna előtte a virágnak. Ez az az igazi velencei varróleány, a kit már számtalan-szor megörökített a művész olyan kitünő művészi jellemzéssel, mint ezen a mostani képén is.

EGYVELEG.

- * **Élő tinta.** Új-Granadában van egy növény, melynek nyers nedvével minden külön elkészítés nélkül lehet írni. Az írás először piros, pár óra múlva azonban sötétfekete színűvé válik. A benszülőttek a növényt tinta-virágnak hívják.
- * **Nagy nyelvűdök.** A híres Mezzofanti fibronokon kívül, a ki állítólag 120 nyelven tudott folyékonyan beszélni és írni, csak az ő-korban voltak még olyanok, kik 25 nyelvnél többet értek, ezek között emlegetik Mithridates pontusi királyt és a híres egyiptomi királyt, Kleopatrát.
- * **Európa önálló fejedelmei között** legkisebb civillistája van a görög királynak, körülbelül 900,000 korona.
- * **A japán császári ház** állítólag már 2500 év óta uralkodik Japánban s így a család 121 eszázára közül az első egykorú volt Solonnal. Az uralkodó ház történeteit gondosan megírták a régi időkben is.
- * **Asszonyok paradicsoma.** Nyugat-Ausztráliában az összes 168,000 főre menő lakosságból csak 54,000 a nő s így minden nő nagy valószínűséggel kaphat férjét, akár kettőt is.
- * **Eladó leányok.** A bretagnei francia felnőtt leányok némely ünnepnapon oly ruhákban jelennek meg, melyeken egy vagy több fehér vagy sarga sáv van. E sávok mindegyike bizonyos összeget jelöl, a mit az atya évszázadékképp ad leányának, ha férjhez megy. A fehér vonal 100—100 frank ezüstöt, a sárgából mindenik 1000 frank aranyat jelent.
- * **A naptár** bizonyos időszakonként újabb ismétlődik; minden 28-ik évben teljesen azonos. Az évszázad szerdával, péntekkel és vasárnapokkal soha sem kezdődhetik. Október első napja mindenkor ugyanaz, mint januáré, áprilisé egy a júliuséval és szeptemberé ugyanaz, mint a decemberi, a februári ugyanaz, mint a márciusi meg novemberi. Egy napra esnek mindig január eszéje és december 31-ike, természetesen a szökő éveken kívül.
- * **A korán kelés egészséges volta** legalább is nem általános szabály. Egy angol orvos több száz 80 évnél idősebb embernél tett tudakozódás után kiderítette, hogy azok nagyobb része későn kel, bár több esetben a késő felkeléssel egyúttal késő lefekvés jár együtt.
- * **Regényes eljegyzése** volt I. Miklós czárnak. 18 éves korában két napot töltött Berlinben, hol a király nálánál két évvel fiatalabb Sarolta leányát megismerte. A búcsúestén egymás mellett ültek, s a leány udvarias kérdésére, hogy nem halaszthatná-e el elátását, hirtelen azt felelte, az csak öntől függ, s ezután halkan, hogy a többiek ne értsék, megvallotta szerelmét és kérte a leányt, hogy válasz helyett dugja az újján lévő gyűrűt egy kis kenyerbe s töltsa azt az ő tányérja felé. A királyleány teljesítette a kívánságot, de a gyűrű nem az övé volt, hanem a nevelőnőjé, ki azt az orosz czárnétól kapta; ezért, midőn levette újjáról, meglepetve látta, hogy annak benső részén «orosz czárné» felirat volt.
- * **A villamoság** gépi felhasználása ma már annyira elterjedt, hogy szinte órszázi találmánynak látszik. Pedig megmondhatjuk a kezdő évet is, 1867-et, mikor Siemens a dynamo-elektrikus elvet felfedezte. Tulajdonképen felvirágzása a 70-es évek végétől ered, mikor a villamos gépeket már gyárilag kezdték előállítani.
- * **A tizedes számítási rendszert** egy francia tudós szerint nem arabok találták fel, mivel már a kínaiak ismerték. Szerinte a feltaláló valószínűleg Gonden király volt, kinek ősi szobra a Louvreban van. A szoboralkak kezében irányítót s tizedes tizedes számítást jelképező számító-táblát tart.

ember, ki arra van kárthatva (vagy talán az által van kitüntetve), hogy «orezája verifikével egye kenyerét,» ma már munkájának legnagyobb részét a gépek hártotta át.

De ezt az eredményt a XVIII. századnak köszönhetjük. Attól kapta a XIX-ik, születési ajándékul.

*

Végig nézve a természettudományok minden ágán, azt találjuk, hogy a XVIII. század vége felé és a XIX-iknek elején mentek végbe a legnevezetesebb elvi felfedezések, melyeket azután tovább fejtett, s az életbe átvitt a mi korunk.

Olykor hosszú időknél át semmi nevezetes felfedezést se látunk, máskor nyomon követik azok egymást minden téren.

A természettudományok minden ága egyszerre lendült fel minden vonalon.

A csillagászat alapelvei ki vannak ugyan fejtvén régen, ismerik az égitestek rendszerét, de azért a XVIII-ik század végén tökéletesítik ezt a tudományt.

Halley kimondja, hogy az üstökösök elliptikus pályában mozognak a Nap körül. Hozzá látunk azonnal, hogy kiszámítsák az egyik üstökösnek pályaelemeit. Clairant összeállítja a számításhoz szükséges képleteket, Lalande hat hónap alatt elvégzi a számítást, s megmondja, hogy az üstökösnek mikor kell visszajönnie. S az üstökös — nagy és méltó dícsőségére a tudomány — tényleg megjelenik. Herschel, az egyszerű orgonista, a múlt század végén fedezi fel Uranust, túl az addig ismert naprendszeren. Nyomban felfedezi Ceres is, legelső a bolygók közül, melyek a Mars és Jupiter között keringenek. Lagrange tovább fejleszti a felső mennyiségtan tanait, Laplace pedig megírja az ég mechanikáját, törvénybe szedi az égi mozgásokat, s új perspektívát ad az ember szellemének, megírva a theoriáját a világ keletkezéséről.

Ugyanakkor kutatják, vizsgálják a föld keletkezését is. Megszületik a geologia. Eleinte néhány elmosódott körvonalból áll az egész. Buffon figyelmet gerjeszt az ő tanulmányai iránt, s e kérdés körül egész forrongás keletkezik. Rouelle, Dolomieu és Montlosier vesznek a kutatásban részt, s Cuvier megállapítja, hogy a föld egyes rétegeiben oly állatoknak a maradványai fordulnak elő, melyek mai nap nem élnek többé.

Ugyanó egész más szempontból kezdi tanulmányozni az élő állatokat, mint a melyekből ő előtte kiindult a tudós világ. A külsőségek helyett a belső szervek megismerésére törekedett. Munkáját folytatta Bichat, de tovább fejtette egy lépéssel, s az ember testében megállapított 21 különböző szövetet. Munkája egy

évvél halála előtt jelent meg 1801-ben, új irányt adott a bonctannak, s alkalmat a sejtek felfedezéséhez.

A XVIII. század legvégén lépett fel Edward Jenner is az ő himlőelleni oltásával. Sokáig állott egyedül, sokáig kellett küzdenie az orvosokkal, még többet pedig az elfogultsággal és babonával. Ma már tudjuk, hogy a bacillusok elleni védő oltások, az orvosi tudomány legújabb sikerei arra az alapra vannak fektetve, melyet ő rakott le.

A fizika szintén nevezetes haladást tett a XIX. század vége felé. Prevost a hőségáramlás törvényeit hozta napvilágra, Fourier pedig a tudomány magaslátára emelte a hőmérséklet, s megállapította a róla elnevezett mennyiségtani hőtheoriát. Molus és Fresnel a fényről szóló fejezeteket nem csak kibővítették, de előre

Röviden összefoglalva, s csakis a leglényesebb vonásokat emelve ki, ime, ilyen állapotban volt a XVIII. század vége felé a természettudomány.

Legfőbb sikereinknek le voltak már rakva alapjai. Az elvek ki voltak fejtve. Csak ki kellett fejteni azok következményeit, s kidolgozni a részleteket.

A francia forradalom nemcsak politikai és államtudományi eszmékkel termékenyítette meg az emberiség agyát. A természettudományokban is végbement a nagy forradalmi átalakulás, mely át fogja hatni, idomítani az egész életet.

Nem fog elmúlni sok század s a történések nem Amerika felfedezésétől és nem a reformációtól fogják majd datálni az új-kort, hanem a XIX. század elejétől. Mert attól fogva vett egészen új alakot és színezetet az ember élete.

És abban, hogy így történt a dolog, legnagyobb része van a természettudományoknak.

H. P.

A CSIKÓS.

Ifj. Vastagh György szobornívő.

Az évek óta épülés alatt lévő budai királyi palota új lovardájának homlokzatát több magyar tárgyú csoportozattal fogják díszíteni, a melyeknek elkészítését magyar szobrászművészeinkre bízták. A legutóbbi időben ifj. Vastagh György jeles fiatal szobrászunk fejezte be ide szánt művét, egy lovát fékező csikós szobrát, mely a művészek és a műépítési vezetőség általános tetszését nagyon megnyerte.

A szobor másfél életnagyságban ábrázolja a világhírűvé vált magyar csikós-legényt, a mint lórol leszállva, kantárszárnál fogva fékezi tüzes paripáját. Az alak maga törölmetszett típusa a csikósoknak, melyet a művész külön a hortobágyi pusztán mintázott, a lovat pedig a bábolnai magyar királyi állami ménestelepen, több tanulmányt készítve egyik arabs telivérrel és egy félvér arabs ménről, melyek után a kevert véru magyar ló igaz típusát alkothatta.

A sikerült művészi munka végleges rendeltetési helyén való felállítása előtt kikerült a párisi világkiállításra is, a hol a művész több más szobornívővel, melyeket a földművelésügyi miniszter megrendelésére a magyar lovak és tehének bemutatására készített. A «Csikós» a még fiatal művész legjobb alkotásai közé tartozik s annyira megnyerte a művészi körök tetszését, hogy az iparművészeti-társulat elhatározta annak kisebb arányban való sokszorosítását is. P. G.

GYÖRÖK LEÓ.

1847—1899.

Egy ritka sok oldalú tehetség hűnyta le örökre szeméit a múlt napokban: Györök Leó festőművész és tanár, kinek oly szomorúan végződött sokat hányott élete. Nevét ország-szerte ismerték, mint a magyar tengerpart, a Quarnero, az Adria magyar festőjét, a kinek kedves, szép alkotásait a Műcsarnok minden tár-

ama véres idők többi áldozataival együtt hantolták el őt is.

Feleségéhez, Karolinához való ragaszkodása ez utolsó pillanatában szép vonás a különben gyöngye, színtelen emberben, de neveltségessé is teszi őt, ha tudjuk, hogy Napoleon nagyravágyó nővére soha semmibe se vette, sőt folyton csak gúnynyalval illette s minden kínálkozó alkalmat megragadott arra is, hogy e «bamba» alkalmat, hogy őt nevezni szokta, mások által élvezze az élet örömeit.

Napoleon soha se tudta neki megbocsátani pártütését, hogy a szövetség hatalmak jóindulatát kereste akkor, midőn a császár Elba szigetén volt és nagy részt tulajdonított neki egész bukásában. Karolinát se kímélte haragja e miatt, s midőn utóbbi egy alkalommal azzal megragadta, hogy neki férje felett semmi hatalma nem volt, a nagy hódító keseredni felelt: «Asszonyom, ha nem tudott parancsolni neki, úgy szállt volna vele szembe egyenesen!»

A francia «nagy hadsereg» egykori legszebb katonája, Murat Joachim, ez az igazi szinpad király mindenkitől elhagyatva, nyomorultán fejezte be pályáját. Királyságának egyetlen napjára nem emlékezhetett boldogan, a korona, mit Napoleon tett fejére, csak arra való volt, hogy lázadóként vesztőhelyre juttassa.

EGY HÍRES MEGTRÉFÁLÁS.

Londonban egy év lefolyása alatt sok minden történik. Borzasztó büntettek, milliókra menő csalások és lopások, stb. Alig ismerünk azonban olyan eseményt, mely a világörösből nagyobb feltűnést keltett volna, mint 1809-ben a Berner-utcai megtréfalás, melyet valami Hook Tivadár egy Tottenham nevű asszony rovására elkövetett.

Ugyanis a mondott évben Londonban a Berner-utcai 54. számú házban lakó Tottenham asszony, egy jómódú özvegy, valamiképpen megsértette Hook Tivadart, ki ezért megnehezítte rá s ellene boszút forralt.

Egy napon Hook a Berner-utczán véletlenül végig menve, egy kapun Tottenham asszonyt észlelte, melynek névét pillantotta meg. Ekkor Hook agyában megvillant a terv, hogy Tottenham asszonyt fel fogja iltetni. Tervét egyik barátjával és H. híres színésznővel is közölve, mind a hárman rögtön annak keresztülviteléhez fogtak. A hármas szövetség hat hétig szakadatlanul működött, s ezen idő alatt különféle embereknek négyezer levelet írt. A levelek megrendeléseket és meghívókat tartalmaztak, melyek valamennyien egy napon és ugyanazon órában voltak teljesítendőek. A kitűzött napon a három összeesküvő az 54-es számú ház átellenében lévő ház ablakából nézte a tréfa lefolyását.

Mielőtt a házba értek volna, az utczán a kéményseprő legények egyhangozva kiabálása halatszott. Az olasz kéményseprő fiúk hadat a benszült kéménygondozók követték. Ezek mindannyian az 54-ik számú ház felé nyomultak, hol egy kétségbeesett család, ki az óriási zaj hallatára a kapuzós sietett, hiába mondogatta, hogy asszonya kéményseprőt nem hívott. A félig elzárt utcába most közzénel megrakott két- és háromlovas szekerek tödültek, kik azon igyekeztek, hogy a köszöntet az 54. számú ház előtt minél előbb lerakhassák. A fekete munkások tömegébe fehérbe öltözött alakok vegyültek. Megannyi cukrászása volt, kik nagy tálatok nászkalásokat hoztak. A házban azonban ezek sem juthattak, mert a kapu erősen be volt zárva. Most nagy lovageszmákat és női cipőket vivó cipizések, új ruhákat és posztó mintákat szállító szabók, majd sörös kocskis kisebb-nagyobb hordókkal, végre különféle nagyságú fa- és érozkoporsókkal temetkezési vállalatok emberei érkeztek. Kis vártatra pedig egy- és kétfogatú bérkocsik jöttek a helyszínre azt hangoztatva, hogy a menyasszony és a nászvendégek számára rendelték őket ide, a bérkocsik után csinos magánfogatokból egymásután a főváros legdíszesebb sebességgel szálltak ki segédjeikkel és működő szereikkel. Ügyvédek, kik Tottenham asszony végrendeletének megírására siettek, különféle feleketző lelkészek, kiket a haldokló asszonyhoz hívtak, mészárosok mindenféle húsdarabokkal, halászok a

legritkább tengeri halakkal, mind az 54-ik számú házba akartak nyomulni.

Midőn a zavar és a lármá tetőpontját érte, a Lord-Mayor diszhintájában szétint az 54-ik számú ház elé hajtatott, hova be akart menni. Amde egy rendőrtisztól a történetekről értesülvén, rögtön megfordulva a rendőrségi főnökhöz hajtatott, hogy onnan a helyszínre több rendőrt küldjön. Ez alatt látszerések, divatterkeskedők, és orgonacsinalók érkeztek az utcába, kiket a tömeg óriási nevetéssel és hahotával fogadott.

Végre a rendőrség délutáni négy óra felé a Berner-utca mindkét végé zárva, senkit sem boesájtott az 54-ik számú ház elé. Ót órakor Dalton ezredes szárnysegéde kíséretében a Gloucester-i herceg hajtatott a Berner-utczába, ki azért jött, hogy az 54. számú házban lakó Tottenham asszonytól a herceg édes anyját érdeklő felvilágosításokat kaphasson.

Eljtek még az Angol bank igazgatója, valamint a Kelet-indiai társulat egyik igazgatótanácsosa, kiket azért hívatott Tottenham asszony saját lakására, mivel mint ágyban fekvő beteg fontos közléseket csak ott adhatta volna át.

A zavar majdnem éjfélig tartott és apránként az egész Londonra kiterjedt, míg végre nagy nehezen le lehetett csönésíteni.

Hook Tivadár és társai nem árulták el magukat s a rendőrség hosszú évek során hiába kutatta a tetteseket, míg végre a század közepén véletlenül kiderült a dolog, csak hogy akkor már Hook és társai nem éltek.

RÉSZEZES PILLANGÓK.

Tapasztalták, hogy némely állat szereti a szeszest italt. A ló különösen a vörös bort, a kutya pedig a sört szereti. A német diákoknál szokásban van, hogy társas mulatozásukra a kutyáikat is elviszik, a melyek úgy rákapnak a sörivásra, hogy aztán versenyt isznak a gazdáikkal. De kisebb állatok sem vetik meg a szeszest, a mint ezt egy Tutt nevű angol természettudós érdekes kísérletekkel mutatta be egy nyilvános előadásban pillangókon.

Egy üvegharang alá több lepkét zárt, himeket és nőstényeket vegyesen. A harang alatt különböző virágok is voltak. A nőstény pillangók a virágokra szálltak s a szirmokon levő vizezseppekkel oltották szomjukat. A himek ellenben azokra a virágokra telepedtek, a melyeknek szirmjai szeszszel voltak nedvesítve. Ezeknek a nedvét szitták aztán addig, a míg bódultan le nem hullottak: a szó szó szoros értelmében holt részegen.

A kísérletező, hogy állításait még szembeütőbben igazolja, az üvegharangba egy pohár vizet és egy pohár erős angol pálinkát tett. A him pillangók habozás nélkül, egyenesen a pálinkára szálltak s élvezettel szüresültek az erős italt.

Mások is gyakran tapasztalták, hogy a szabadban hagyott likőrös poharak nagy vonzóerőt gyakorolnak a lepkékre. Reggelre minden ilyen pohárban található egy-két alétlan heverő lepkét.

Érdekes és kevésbé megmagyarázható jelenség, hogy a nőstény lepke nem issza meg a szeszest, míg ezt más állatoknál nem tapasztalták.

ELMERENGVE.

Ettore Tito festménye.

Alig van más nemzet, a melynek művészei olyan nagy előszeretettel festenek a saját nemzetük életéből vett jeleneteket, mint az olasz. Más országok művészei, közöttük a mieink is, szeretik képtárgyaikon a változatosságot; rendszeren az utjdonas, a szokatlan és ismeretlen képtárgyak kötik le figyelmüket. Nem így az olaszok. Ha egy olasz festő Rómában született, ott élt és tanult, akkor alig van rá eset, hogy csak egy várossal is tovább keresse akár első, akár későbbi képtárgyait. A szülőváros sajátosságainak beható ismerete, a környezet, melyben a művész naponta mozog, olyan közvetlen erővel nyerne kifejezést művein, mint idegenen talán soha. Ettore Tito, kinek egyik sikerült művét itt bemutatjuk, kiváló helyet foglal el a mai olasz festők közt. Velence születő, ott nőtt

fel s évek óta állandóan ott él; a velencei élet legkitűnőbb ismerője. Nincs kiállítás, melyen részt ne venne; nálunk is állandó vendég. Kedvenc képtárgyai a velencei varrálóanyagok, a veszekedő vagy nevető gyümölcsös kofák, a szűk utcákban tréfalkozó halarusok. Nagy élethűséggel tünteti föl e népies alakokat. A ki valaha csak egyszer látott is velencei varrálóanyag, azonnal ráismer mostani képén a minden ízében kitűnően jellemzett «sartorella»-ra, a hogy e lányokat olaszul nevezik. Az érdekes alak gondolatokba elmélyedve tekint maga elé; fejét a velencei nőket nagyon is jellemző, fülré fésült dús fekete haj díszíti, szegényes ruházatát a mindenféle színekből összeállított kendők takarják el némileg. Kedvenc virágát, a szegfűt szájjában rágesalja szórakoztatva, mintha semmi becsese sem volna előtte a virágnak. Ez az az igazi velencei varrálóanyag, a kit már számtalanszor megörökített a művész olyan kitűnő művészi jellemzéssel, mint ezen a mostani képén is.

EGYVELEG.

* **Élő tinta.** Új-Granadában van egy növény, melynek nyers nedvével minden külön elkészítés nélkül lehet írni. Az írás először piros, pár óra múlva azonban sötétfeketé színűvé válik. A benszültöttek a növényt tinta-virágnak hívják.

* **Nagy nyelvtudók.** A híres Mezofanti bírókon kívül, a ki állítólag 120 nyelven tudott folyékonyan beszélni és írni, csak az ő-korban voltak még olyanok, kik 25 nyelvet többet értek, ezek között emlegetik Mithridates pontusi királyt és a híres egyiptomi királyt, Kleopatrá.

* **Európa önálló fejedelmei között** legkisebb civilizáltja van a görög királynak, körülbelül 900,000 korona.

* **A japán császári ház** állítólag már 2500 év óta uralkodik Japánban s így a család 121 eszázra közül az első egykorú volt Solonnal. Az uralkodó ház történetét gondosan megirták a régi időkben is.

* **Asszonyok paradicsoma.** Nyugat-Ausztráliában az összes 168,000 főre menő lakosságból csak 54,000 a nő s így minden nő nagy valószínűséggel kaphat férjét, akár kettőt is.

* **Eladó leányok.** A bretagnei francia felnőt leányok némely ünnepnapon oly ruhákban jelennek meg, melyeken egy vagy több fehér vagy sárga sáv van. E sávok mindegyike bizonyos összeget jelöl, a mit az atya évjáradékképp ad leányának, ha férjhez megy. A fehér vonal 100—100 frank ezüstöt, a sárgából mindenik 1000 frank aranyat jelent.

* **A naptár** bizonyos időszakoknál újabb ismétlődik; minden 28-ik évben teljesen azonos. Az évszázad szerdával, péntekkel és vasárnapokkal soha sem kezdődhetik. Október első napja mindenkor ugyanaz, mint januáré, áprilisé és júliuséval és szeptemberé ugyanaz, mint a decemberi, a februári ugyanaz, mint a márciusi meg novemberi. Egy napra esnek mindig január elseje és december 31-ike, természetesen a szökő éveken kívül.

* **A korán kelés egészséges volta** legalább is nem általános szabály. Egy angol orvos több száz 80 évnél idősebb embernél tett tudakozódás után kiderítette, hogy azok nagyobb része későn kel, bár több esetben a késő felkeléssel egyúttal késői lefekvés jár együtt.

* **Regényes eljegyzése** volt I. Miklós czárnak. 18 éves korában két napot töltött Berlinben, hol a király nálánál két évvel fiatalabb Sarolta leányát megismerte. A búcsúestén egymás mellett ültek, s a leány udvarias kérdésére, hogy nem halaszthatná-e el elátását, hirtelen azt felelte, az csak öntől függ, s ezután halkan, hogy a többiek ne értsék, megvallotta szerelmét és kérte a leányt, hogy válassza helyett ducja az újján levő gyűrűt egy kis kenyérbé s tolja azt az ő tányérja felé. A királyleány teljesítette a kívánságot, de a gyűrű nem az övé volt, hanem a nevelőjőé, ki azt az orosz czárnétól kapta; ezért, midőn levette újjáról, meglepetve látta, hogy annak benső részén «orosz czárné» felirat volt.

* **A villamoság gépi felhasználása** ma már annyira elterjedt, hogy szinte órségi találmányoknak látszik. Pedig megmondhatjuk a kezdő évet is, 1867-et, mikor Siemens a dynamo-elektikus elvet felfedezte. Tulajdonképen felvirágzása a 70-es évek végétől ered, mikor a villamos gépeket már gyárilag kezdték előállítani.

* **A tizedes számítási rendszert** egy francia tudós szerint nem arabok találták fel, mivel már a kínaiak ismerték. Szerinte a feltaláló valószínűleg Gonda király volt, kinek ősi szobra a Louvreban van. A szoboralak kezében irányítást s tizedes számítás jelképező számító-táblát tart.

ELMERENGVE. — ETTORRE TITO FESTMÉNVE.

A VARROTTAS KÉSZÍTÉSE.

LEÁNYOK.

CSÁRDÁS.

KALOTASZEGI KÉPEK. — Detouche Henry főlvételei után.

A KALOTASZEGI KÉPEKHEZ.

Nyár derekán, mikor legsürgösebb a mezei munka, érkezett a hegyek közé Henry Detouche francia író és festő, ki már több könyvet írt utazásairól, saját rajzaival díszítve köteteit.

Kalotaszeget Emich Gusztáv ajánlotta figyelmébe, mit a francia pompás gondolatnak nyilvánított.

A francziának nép kellett, éneklő, tánczó, festői ruházatú nép: leányképezni, lefesteni, fonográfba szedni való nép.

— Jaj, nincs most idő a hiábavalóságra! — mondogatták a jó kalotaszegiek, és mentek a mezőre dolgozni. De aztán mégis csak akad néhány legény és leány az én útczámban, a kik letették a sarlót, gereblyét, felöltöztek ünnepelőbe és tánczoltak, nótáztak, miközben erősen állították, hogy ők most nem a francziának tánczolnak, azt ugys elhordja a szél, mint a gázt; hanem a ki itt marad, annak a kedvéért csinálnak magukból «bolondot» hétköznap!

És a ki itt marad, az tudja is méltányolni, mert ezek a gyöngyös pártás, piros eszímás deli virágszálak mintha csak az ő gyönyörűségére hajtottak volna ki az áldott magyar földből, úgy szereti őket.* Gy. Zs.—né.

LEININGEN IRATAL.

Sokáig alig volt róla valakinek tudomása, hogy szabadságharcunk egyik legvitézesebb tábornoka, gróf Leiningen Károly levelezései és naplója megvannak egyetlen fia, Armin gróf birtokában. Most Marczali Henrik történetírónk kiadja e nagyérdékű iratokat, melyekhez hosszabb bevezetést írt. E bevezetésből ismerjük a következő részleteket:

A Leiningen grófi család a legrégebbiek közé tartozik s egyik Emico nevű ős már 783-ban szerepel, még pedig Worms vidékén, hol aloldias birtokai voltak. Egy másik Leiningen-ős, szintén Emico, mint az első kereszties háború egyik vezére szerepelt s ez volt az, ki roppant seregével hazánkon keresztül vonulva, Kálmán királyunkat Mosonyban ostrom alá fogta, de aztán a magyarok által megveretvén, a német gróf menekülését csak jó lovának köszönhette. A család fejedelmi joggal ilt ős birtokain, csak hogy sok ágra levén szakadozva, politikai hatalom és gazdagság tekintetében megelőzte sok más újabb család. De még így is megmaradt tekintélyük és sokan a legelőkelőbb uralkodóházak közül keresték rokonságukat. Leiningen-leány volt a híres Lujza porosz királynénak nagyanyja, özvegy Leiningenné Viktória angol királynőnek anyja. A francia forradalom idején I. Fridrich, Lajos, Krisztián

* A második képen látható leányok egyike, Tamás Kati, — jobbról a legszélő — épen most az *Uránia* tudományos színházban szerepel esténként és gyönyörű kalotaszegi dalaival ragadja el hallgatóit.

gróf, a család akkori feje, a francziák fogságába került s ő volt a mi hős tábornokunk atya, ki a család egyik ősi fészében, Ilbenstadtban született 1819 április 11-ikén.

Hősünk gyermekéveiről alig vannak adataink. Tizennyolcz éves korában belépett az osztrák seregbe, mint kadét. A béke idején csak lassan haladt előre és főhadnagy volt, midőn házassága Sziszány Elizával, Török-Becse birtokosának leányával, (1844 májusban) közvetlen érdeket keltett benne Magyarország iránt.

Leiningen testtel-lelékkel katona volt, szigorú és pontos a véletekig, maga és mások irányában. Büszke hivatására, büszke azon nagy hadsereg hagyományaira és vitéségére, melyben szolgált. Politikai gondolkodására sem maradt hatás nélkül ez a szellem. Tetőtől talpig monarchikus érzelmű; megveti, éretleneknek tartja a republikánusokat, s a mennyire lánghol a reformokért, annyira lenézi a nagy jel-szavakat és a frázisok hőseit.

Magyarországon a művelt, magas állású, éber szellemű tiszt megismerkedik a nemzet törekvéseivel, reményeivel. Neje, kit mélyen szeret, él-hal az új eszmékért, az az előkelő világ, melylyel Leiningen Pozsonyban, Bécsben érintkezik, szintén — bár különböző pártáryalokban, meg van nyerve a reform ügyének, a nemzetiség kifejtése eszméjének. Leiningent alkotmányos érülete már előbb is közelebb hozta a magyar törekvésekhez, mint sok más tiszt; ez a rokonszenv egyre növekszik, a mint jobban megismerkedik az országgal és népével.

Özvegye egy későbbi levelében Leiningen életének e fontos korszakáról így szól fiához: «Tudod, hogy atyád Németországot mindenek fölött szerette, mégis el volt határozva arra, és nem nézte áldozatnak, hogy itt telepedjék meg. Csüngött ezen az országban, jól ismerte ez országot s különösen szerette a magyar embert. — Atyád töviről-hegyire ismerte a magyar alkotmányt, az ország jogait és szabadságait és az 1847-iki pozsonyi országgyűlésen nagy érdeklődéssel kísérte az ellenzék harcát, a bécsi udv. kancellária által vezetett kormány ellen.»

«Midőn a Bécs és Magyarország közti feszültség egyre nőtt, — írja másutt Leiningen özvegye, — «Perglas tábornok és Lamberg rosz néven vették atyádtól, hogy nem szet ezredéhez. Mindjárt kijelentette, hogy ezt nem teszi, mert Magyarország ellen, mint becsületes ember nem harcolhat, mert meggyőződése szerint az csak törvényes jogait védi, melyek megtartására esküt tett a király.» Mészáros magyar hadügyminiszter aztán magához hívatta a gróft, de nem osztotta be ezredébe, hanem a déli táborba küldte, mert Leiningen egyenesen megmondta Mészárosnak, hogy nem akar császári csapatok ellen harcolni, s ezt meg is írta nejeinek.

A déli csataterokról szóló levelében Leiningen minduntalan kifakad a rendetlenség, a pusztítás ellen, s csaknem minden levelében visszatér a honvédek, a magyar katona dícséretéhez. «A mennyire roszalnom kell ezeket a dolgokat, viszont annyira meg kell dícsérnem még nem is rendes csapataink vitéségét. Ezek az emberek nem is tudják, mi a félelem. Hazafias érzésed megvigasztalására mondhatom, hogy

úgy a sorkatonaságnak, mint a honvédeknek vitésége olyan, minőt csak kívánni lehet.» (november 19.) «Tegnapelőtt egy zászlóalj jött segítségünkre, szép erős legények, de még nincsenek begyakorolva. De ezekből hihetetlen gyorsan válik katona, s gyönyörűen vereszenek. Így többek között a 9. honvédszászlóalj (vörössipkások), Verseczen, kiállnak bármely régi csapattal. Úgy mint az 1813. évi porosz önkéntesek, alig lőnek, hanem vadul neki mennek az ellenségnek, s a puska tusával verik le.» A magyar baka vitésége, hadra termettsége az, mi lekötöi lelkét, odafüzi egészen ahhoz a hadsereghöz, melybe eleinte habozva, szinte föltétlenül lépett. És minden újabb csata újabb kötelekké válik, az a ragaszkodás, melyet bakái iránta mutatnak, elválaszthatatlanná teszi a lelki kapcsolatot. Mihelyt őrnaggyá lesz, a 19. soredred zászlóaljnál, az ő hű Schwarzenberg-jéinél behozza a magyar szolgálati szabályzatot, vesződik, fáradoz, úgy hogy ez a csapat vitéségben mindegyikkel vetekszik, fegyelemben pedig talán föltümulja valamennyit.

Másképen indul meg viszonya tisztársaihoz. «Hiába, bizalmatlanok irántam és csak valamely különös tettem Magyarország érdekében semmisíthetné meg ezt a gyanút. Mikor aztán megindulnak a «tettek», átalakul a viszony. Leiningen vitésége és halálmegevetése véget vet minden gyanúnak, s fölebbvalóinak, kik közt Damjanich jár elől, elimerése és barátsága csakhamar megteremtí a legviszesebb bajtársi viszonyt.

Abban a megyőződésében, hogy jó ügyet szolgál, nem inog meg, sőt napról-napra megerősödik. «El van vetve a koczka, az én sorsom Magyarországgal együtt jut dűlőre. Mily vigasztaló reám nézve, hogy nézeteim e pontban megegyeznek a teiddelel. Tehát csak bátorság, hön szeretett, drága Lizám. Isten nem hagyhatja el az igaz ügyet.» (november 4.) Két nappal később: «A ki rosz magyar, jöjjon ide, majd őt is eltölti a harag azon átkozottak ellen, kik ez irtó háborúban jó eszközt látnak cseljaik elérésére. — Mert, Istenre mondom, nem nemzetiségök érzete hajtotta e hordákat a háborúba.»

Még egy nagy válságot kellett kiállania. Midőn a sereg felvonult a Bánságból 1849 első napjaiban, nemcsak a magyar ügy rosz állása válik köztudomásúvá, hanem az is, hogy ezentúl császári királyi seregek ellen kell küzdeni. Sok tiszt, gróf Esterházy Sándorral, el is hagyja a magyar táborn. Leiningen meg sem inog. «Csak nem hagyhatok el egy ügyet, mikor roszul áll,» volt igazolása maga és mások előtt. Ugyanez az érzés volt az, mely később a fegyverletétel előtt és után visszatartotta a házbán. Görgey kérte, kényszerítette a menekülésre. Leiningen nem akarta elhagyni társait a bajban. Pedig tudta, mi vár reá. Utolsó szabad napjait Monyorón töltötte sógoránál, Urban Gyulanál. Ott, négy fiatal tölgyfa alatt, kiszemelte pihenőhelyét. «Ne hagyjatok a vesztőhelyen, vagy a bitófa alatt elrohadni.»

A gúny és szitok, melylyel őt az osztrákok mint rabot fogadták, vérg sértették. «Inkább tiz halál, mint ilyen megaláztatás.» Még jobban sértette az az újságokban is terjesztett, teljesen

hazug vád, hogy Budán 17 fogoly tisztet agyon lövett.

Szép, daliás termetű férfi volt; külsejében feltűnően hasonlított az eleganciájáról híres I. Sándor czárhoz. Még 1848 elején azt valja, hogy nincs boldogabb ember nálánál. Mégsem az életet keresi, hanem a halált. Leánya, a «rosz Liza», halálakor négy éves volt, fia, kit alig látott, alig múlt egy éves. Nejét, gyermekeit jobban szeretete, mint az életét, de azért nem akart tovább élni ügyének bukása után. Testvérei megtették érte mindent; az angol udvar is közbenjárt életéért, s midőn eredményt nem ért, tüntetőleg gyászt viselt érte.

Az emlékiratok közt fennmaradt kéziratban a hősnek egyetlen magyar beszéde is, melyet akkor tartott, midőn a czibakházi csatában az osztrákok fogságába esvén, zászlóalja onnan hősiess rohammal kiszabadította. Ekkor a honvédelmi bizottság e vitéz zászlóalján zászlaját érdemdiszjellel ékesítette. S a zászló ezen díszítésére vonatkozik Leiningen egyetlen magyar beszéde, melynek hatásán a legénységre, mivel csak törve beszélt magyarul, mint a naplójában írja, maga is elbámult. Kézírata szerint így szólt: «Bajtársok Tekintetek ezen új és magyar színek dísztől zászlora. Nincs idő hosszú szóra, nincs idő hogy szokott ceremoniával avatossam bé ezen zászlót, hanem itten az isten szabad ege alatt ünnepélyes esküdt teszünk, hogy utolsó csep véruinkig védelmezni és előlobagás alatt hazánkat megmenteni és szabadságunkat biztosítani fogjuk. Éljen a haza, éljen a szabadság.»

ÜNNEPI SZOKÁSOK AZ ANGOL HADSEREGBEN.

Az angol hadseregben, a mely most oly véres háborúban küzd a délafrikai harczerén, béke idejében ép úgy, mint háborúban, példás bajtársi szellem uralkodik, különösen némely ezredekben, a melyeknek tisztjei a legelőkelőbb családok fiaiból kerülnek ki, de legénysége sem mindenféle népből s a tásadalom hajótöröttjeiből toborzódik össze, mint a többi ezred többsége.

Az angol nép általában ismeretes arról, hogy az ünnepeket nagyon megtartja, különösen a karácsony egész Angliában az általános öröm, vig mulatozás ideje, a mikor még a legszegényebb ember asztaláról sem hiányzik a nemzeti roast-beaf és plum-pudding. Londonban számos külön egyesület van arra a czélra társulva, hogy karácsony napján a legszegényebb embereket étellel, itallal, meleg ruhával ellássák s ez egyesületeket buzgón támogatja a hatóság is.

A katonák se maradnak karácsonyi mulatság nélkül. Régebben az egész ünnep jóformán alig állott egyébből, mint hatalmas ivásokból. A katonák nem is tekintette volna a karácsonyt igaznak, ha jókora mámor nélkül folyt volna le. Ma azonban, bár a szesz italok épenséggel nincsenek száműzve lakomáikról, mégis nagy változás van már e tekintetben a régiekhez képest.

A katonáknak az a része, a kiknek rokonai az állomáshelyük közelében laknak, szabadságot kap, hogy az ünnepeket családi körben tölthesse. Még kedvezményes olcsó árú vasúti jegyeket is kapnak erre a czélra. A kaszárnyákban maradtak aztán maguk között csapnak nagy mulatságot.

Az ünnep reggelén, kilenc órák közös istentiszteletre mennek, a melynek befejeztével neki látnak a lakoma előkészületeinek. Hosszú, nagy asztalokon megterítenek, a szakács-művészetek értők a konyhában foglalatoskodnak, a többiek meg nézik és előre gyönyörködnek a készülő élvezetekben.

Enni, inni való van bőven. Disznó, marha, ürü, lúd, sőt vad is kerül, a mennyi csak kell. A költségeket részint a tiszték fődözik, részint az ezred pénztára s a különféle élelmiszerek szállítók is hozzájárulnak a maguk adományával.

A tiszték általában nagyon ügyelnek arra, hogy a legénység jól mulasson az ünnepeken. A mire csak szükség van, megszerzik a sajátjukból, sokszor nagy költséggel is. Egyes ezredben az is szokásban van, hogy karácsony napján a tiszték nem a tisztí étközben esznek,

hanem a vendéglőben, egyrészt hogy a főtiszt katonák is szabadságot kaphassanak, másrészt, hogy a kaszárnyában jelenlévők ne korlátozza a legénységet mulatságában.

A nagy ünnepi ebéd előtt többnyire versenyeket rendeznek. Legnépszerűbb a boxoló verseny, meg a labdarúgás. Így labdázni e napon a nős altiszték állnak föl egy csapatban a nőtlenek ellen, hogy megmutassák, melyikök különb. Természetesen van aztán tréfa, nagy neveltség, mindenféle megjegyzés, annál is inkább, mert a nős altiszték feleségei is jelen szoktak lenni a nézők sorában.

Az ebéd e nap a rendes ebéidőnél egy órával később, déli két órák van. Szokás ilyenkor lefűgöngyözni az étkező-termek minden ablakát, hogy éjszakát csináljanak a nappalból. Ebéd után tánc és zene van az e czélra berendezett hálótermekben. A vaságyakat szépen letakarják szőnyeggel, pokrócczal, hogy pamlagokul lehessen használni. Az ezred zenekara meg fújja a kedvelt katona-nótákat, meg a táncdarabokat; közben-közben tréfás előadásokat tartanak az ahhoz értő legények. Nagy sikerre tarthat számot, a ki állati hangokat tud jól utánozni, vagy valami furcsa hangszereken mennél nagyobb zenebonát csapni.

Nagyon érdekesek az étkező- és tánctermek díszítései. Az ezred művészi hajlamú legényei már napokkal előbb ott sűrűnek-forognak. Csinált virágok, színes papírból készült füzérek, tarka-barka zászlócskák közé tréfás, vagy üdvözlő feliratokat festenek, pajzsokon, vagy más hadi jelvényeken az ezred történetének nevezetesebb eseményeire vonatkozó feliratok, évszámok ékeskednek. Soha sem maradnak el az ezred parancsnokának s családjának, valamint a többi tiszteknek szóló üdvözlő feliratok. Az ilyen feliratokban sokszor nyilvánul a katonák egészséges, jóízű humora. Ha az ezred egy része valahol a gyarmatokon állomásoz, nem maradhat el egy pár, a tengeren túl levő bajtársakat üdvözlő irat.

Külön teremben van a dobosok étkezője, a kik általános tréfálkozás tárgyai és céltáblái s a legtöbb tréfás fölirat az ő termükön ékeskedik.

Karácsony közeledtével a katonai kórházak beteget csodálatos gyorsasággal gyógyulnak. Egyik sem akarja elmulasztani a nagy mulatságot s azon igyekszik, hogy kikerülhessen a betegszobából. A kik pedig nem mehetnek ki, addig könyörögnek az orvosoknak, a míg meg nem engedik nekik, hogy a rendes beteg-koszt helyett ők is kaphassanak valamit az ünnepi lakomából. S az egészséges mulatozók nem feledkeznek meg beteg bajtársaikról. Küldenek nekik ételt, italt, dohányt. Az orvosok ugyan a komolyabb betegknél erőlyesen tiltakoznak a nehezebb ételek ellen, de ha csak lehet, kijátsszák éberségüket. Legalább egy-két jó nagy csésze teát, kalácsot, gyümölcsöt, egy pipa jó dohányt kapnak mindazok a betegek, a kik egyáltalán tudják még élvezni az ilyesfélét.

A katonai börtönök foglyai, mielőtt egy kis plum-puddinghoz jutnának, külön istentiszteletet hallgatnak végig, a mikor a pap nem mulasztja el az ünnep jelentőségével kapcsolatban figyelmeztetni őket az erkölcsös élet hasznos voltára.

A skót ezredek nemzeti szokásaikkal egyezően inkább az új-évet ünneplik, mint a karácsonyt. Legjobban járnak a egyes ezredék, melyek skótokból és angolokból állanak, mert ezek egyformán ünnepelnek mind a két napon. Az új-évi lakoma este van s belenyúlik az éjszakába, éjfél utánig is.

Néhány perccel éjfél előtt a skót ezred zenekara bejárja a kaszárnya udvarát hangos zenezsával, a nagy fehér állszakállal, pápaszemmel, hosszú veres orral földiszítt «év-apó», — az ezred legvénebb katonája — vezetése alatt. Pontban éjfélnél kopognak a kaszárnya kapuján.

— Ki az? — kérdik a belül levők.

— Az új-év! — hangzik a felelet.

Kinyitják a kaput és az «új-év»: az ezred legfiatalabb dobosa, teljes «highlander» (skót trombitásai és sipoai). A menet körüljárja a kaszárnyát nagy trombita- és sipszóval, aztán a tisztí étköz elő vonul és az udvaron összegyűlt katonák skót nemzeti dalokkal üdvözlök tisztjeiket az új-év alkalmából. Tánc, ének és

nagy áldomás — a tiszték költsége — fejezi be a mulatságot.

Igy szokott lenni mindig, csak az idén nem volt így. A kaszárnyák üresek; nincs, a ki fölverje őket vidámságával. A katonák messze az Océánon túl, a Fokföld és Natál barátság-tálan vidékein, ezer veszély és sanyarúság közepette bizonyára búsan gondoltak karácsony és Szilveszter napján hazájukra, szeretteikre, a kiket ki tudja, láthatnak-e még valaha?

MELBA ASSZONY.

A jeles énekesnő, kit ritka szépségű hangja, valamint kiváló színészi tehetsége miatt második Pattinák neveznek, közelebb Budapesten is be fogja mutatni művészetét. Ez alkalmából érdekesnek tartjuk róla a következő néhány adatot felsorolni.

Melba csak művészi neve; valódi neve: Mitchell Nelli, s Ausztráliában Melbourne városában született. Atyja, a skót származású gazdag Mitchell Dávid képviselő felügyelete alatt gondos, szigorúan vallásos nevelésben részesült. Mint maga beszéli, hat esztendőskorában énekelt először nyilvánosan egy melbournei templomban s már serdülő éveiben nagy buzgalommal folytatta zenei és énektanulmányait, bár épen nem gondolt arra, hogy valaha teljesen a színpadnak szentelje tehetségét.

Tizenhét éves korában egy Armstrong nevű ausztráliai polgár neje lett. Nászútja alkalmával Páris is meglátogatták s ott egy alkalommal jelen levén a nagy operában a «Faust» előadásán, a színpad iránt nagy hajlam ébredt fel benne, a melyet később az is élesztett, hogy házassága nem volt szerencsés. Közölte szándékát Marchesi asszonnyal, a nagy hírű francia énektanítóval, ki fényes tehetségét felismerve, megerősítette szándékában. Így került a fiatal melbournei asszony a színi pályára.

Nagy kedvvel és szorgalommal fogott a tanuláshoz s rövid idő alatt nagy haladást tett a színpadi éneklésben. Kilencz hónapi tanulás után, 1888-ban Nelli Melba név alatt brüsszeli kir. «De la Monnaie» színházban a «Traviata»-ban mint Violetta lépett fel először, még pedig nagy sikerrel. Fényes tehetségét és ritka képzettségét az egész sajtó elismerte. Innen Londonba ment s ott is nagy diadalt aratott. Londoni szereplésének sikerei a párisi operában fényes szerződtetést szereztek neki s rövid idő múlva a «Romeo», «Faust», «Hamlet», «Lucia» és «Rigoletto» operákban ott is meghódította a műértő közönséget.

Amerikában, hová mesés összegű szerződéssel hívták meg, szintén rendkívüli diadalt aratott. Hasonló sikerei voltak Olaszországban, hol a milánói Scalában, valamint Rómában és Palermóban szerepelt. Ezután minden évben ellátogatott New-Yorkba, hogy a legújabb operákban fölléphessen. Az idei télen Melba asszony nem megy Amerikába, hanem Európában tesz művészi körutat, hangversenyekben lépve föl. Művészi körútját Hollandiában kezdte meg, Németországban folytatja, aztán hazánkba is eljő és Budapesten is hangversenyt ad, majd pedig a délvidéken: Monte-Carlóban és Nizzában mutatja be művészetét.

Rendkívüli diadalait, melyek a zenei világban általánosan ismertté tették nevét, szép hangján kívül nem mindennapi színészi tehetségének és iskolázottságának köszönheti, valamint feltűnően szép külsejének is. Mindenütt, a hol eddigél megfordult, az ő és új-világ legtöbb nagy városában, első megjelenésével azonnal meg tudta hódítani a közönség tapsait.

KUBELIK JÁNOS.

«Kubelik olyan bámulatos hegedűs, hangszerén annyit tud, hogy az csodával határos. Néhány száz évvel ezelőtt megégették volna érte, mint boszorkányt.»

Ezt írta egy bíráló a fiatal hegedűvirtuóznál, s e hír megelégedvén a művész, a budapesti közönség a legnagyobb érdeklődéssel ment első hangversenyére (december 18-án), a hol csakugyan igazoltunk taláta a magasztalást s a legnagyobb lelkesedéssel üdvözölte a művészt. Új-év napján már a Vigadó nagy terme is

Isabey festménye.

I. NAPOLEON.

A MILÓI VÉNUS.

Van Dyck festménye.

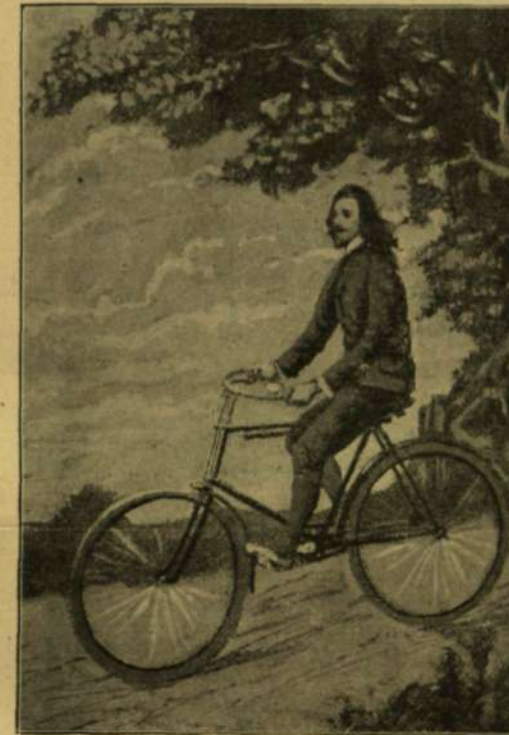
I. KÁROLY ANGOL KIRÁLY LOVAS KÉPE.

I. NAPOLEON MAI ÖLTÖZETBEN.

A MILÓI VÉNUS BÁLI ÖLTÖZETBEN.

I. KÁROLY ANGOL KIRÁLY BICIKLIN.

A «Ruha teszi az embert» című közleményhez.

RUHA TESZI AZ EMBERT.

kicsiny volt Kubelik közönségének; ugyanazért e hó 15-én ismét fellép, hadd hallják meg azok is, a kiknek eddigi előadásaira nem sikerült bejutniok.

Kétégtelenül nagy hegedűs ez a fiatal ember, a ki a csehországi Michle községben 1880 decz. 27-én született.

Virtuozitás dolgában Kubelik János ma valóban páratlan. Meg tud csinálni olyan dolgokat, a mikre más nem is gondolhat; egymástól messze eső hangokat (duodecimákat) játszik futamokban, trillázva; játszik alig elképzelhető sebességgel, egyszersmind erősen és mindig biztos, tiszta hangoztatással. Az ilyesmit csak az képes kellőleg méltányolni, a ki maga is elég jól hegedül s azonfelül, mikor Kubelik rendkívül nehéz hegedűdarabját hallja, egyszersmind maga előtt látja, szemé elé tudja képzelni a darab írott hangjegyeit is.

Művészet dolgában, vagyis, hogy játéka csupa érzés legyen és örömet, bánatot, lelkesedést keltsen hallgatójában, az előadott mű jellemzetesebb részeit valóban jellemzeteseznek tűntetve föl, de a kevésbé lényeges részleteken sem suhanva át, hanem azokat is őket megillető módon értékesítve: ebben a tekintetben még nem kész művész, de tüneményes virtuozitásával egy csapatra meghódította a budapesti közönséget.

Kubelik, mielőtt külföldi körútjára indúlna, hazánk több vidéki városában is fog hangversenyezni. K.

Sok igazság van ebben a régi mondásban. Öltöztessük fel az utcasarok kolduló ősz szakállú öreg embert finom ruhába, hozzák rendbe haját, szakállát — és senki se fog benne kételkedni, a ki így látja. — hogy előkelő úri emberrel van dolga. Tegnap még fillért dobott lyukas kalapjába, ma meg ő emeli meg előtte gondosan vasalt kürtő-kalapját. Viszont meg akarja is, a kinek megjelenését megszoktuk előkelőnek, méltóságosnak tekinteni, rongyokba öltözötten szánalmat ébreszt. Mátyás királyt nem ismerték föl sehol, a mikor szegény diáknak, vagy parasztleányoknak öltözve járt.

«A ruha teszi az embert» közmondás igazolására szolgálunk most közölt képeink is, melyek híres egyéniségeknek nagy művészekről származó képmásait mutatják, először eredeti alakjukban, aztán mai divat szerinti öltözetben.

A nagy Napoleon legismertebb arcképeinek egyike a híres malmaisoni arckép, melynek festésekor a császár maga választotta a hozzá való jelmezt és állást s a mely nagy jellemző erővel állítja elénk a nagy hadvezért. Napoleon, kinek egyik jellemző sajátága volt bizonyos színészes találekonyosság, melylyel minden helyzetben el tudta találni a legmegfelelőbb magaviseletet és szót, e képen mint erős akaratú, mélyen gondolkodó hadvezér, férfias szépségű alak áll előttünk. S valóban, tisztelői a maga

korában úgy beszélnek róla, mint ritka szépségű, imponáló megjelenésű férfiról. Ellenségei ellenben, bár elismerték, hogy ifjúkorában csakugyan szép férfi volt, azt mondják, hogy későbbi éveiben inkább hasonlított valami levantei kalmárhoz, mint egy diadalmas imperátorhoz. Öltöztessük most már malmaisoni képét egy mai kereskedő köznapi ruhájába, megtartva arcvonásait, sőt meg testállását is: akkor lehámlik róla mindaz a külsőség, mely a világhódító császár bámulóinak szemét elkápráztatta s előttünk áll az egyszerű, köznapi ember, a kiben semmi sincs a méltóságból, az imponáló fenségéből. Amott az illúzió vonta be fénykörrel, itt meg a mindennapiság szállítja le a föld porába.

Ha a kerékpár a XVII. század első felében ismeretes lett volna, I. Károly angol király alighanem szenvedélyes híve lett volna, mert a puritánok forradalmában vérpádra került király nagy barátja volt minden újdonságnak. Talán akkor Van Dyck is nem lóháton ábrázolta volna híres képén, mely a nagy mester egyik legjelesebb műve, hanem, mint másik képink, kerékpáron s vajjon megtalálja-e a figyelmes szemlélő a pompás ménen ülő király daliás szépségét, tisztelgetet követelő és mégis kedves megjelenését abban a modern kerékpárosban, a kinek arca ugyanaz, a mozdulata is teljesen hasonló, csak épen a ruhája más és nem tüzes paripa léptet alatta, hanem két, kausuk-csővel bevont kerék viszi előre.

A milói Vénuszt bámolja az egész világ: benne látja a nemes, eszményi női szépség leg-tökéletesebb művészi ábrázolását. De mit szólna hozzá a bámulók serege, ha az annyira megcsodált szépség egyszerre megelevenednék, csonka karjai újra kinőnének s egy modern nagyvilági hölgy báli díszében jelenne meg előttük? Bizonyára megbotránkozva szemlélnék fűzöt nem ismerő derekának bőségét, nehézkesnek, esetlennék találnák mai divát ruhában azt az alakot, mely görög jelmezében annyira elragadta őket. Semmivel sem igazolhatná jobban a mai hölgy a fűz viselésének szükséges voltát, mint a milói Vénusznak illetően módon való felöltöztesével. A ki az e tárgyról készült két képet megnézi, igazat kell hogy adjon e felfogásnak. Ugyanaz a nőalak kétféle köntösben, és mégis mekkora köztük a különbség! Szép a milói Vénusz alakja, de csakis úgy öltöztetve, mint a hogy a görög művész kőbe véste. És szépek a modern hölgyek is, de csak a maguk ruhájában. Próbálna egy művész egy modern párisi nőt, a fényes szalonok valamely csodált szépségét, a milói Vénusz jelmezében ábrázolni: nagyon könnyen neveltségessé válhatnak vele.

Szóval e képek is meglepőleg bizonyítják, hogy sok tekintetben csakugyan igazsága van a közmondásnak: «Ruha teszi az embert».

A

VASÁRNAPI UJSÁG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1900. évi folyama. (47-ik évfolyam.)

A «*Vasárnapi Ujság*» szépirodalmi és ismeret-terjesztő képes hetilap, hetenként két és fél lapon, **évenként több mint 130 íven**, s több mint **ezer képpel** jelen meg. E legrégibb magyar képes hetilap jövőre is hi marad alapításakor választott irányához, hogy a hazafias érületnek tolmácsa, a nemzeti haladásnak képe, a közéletnek tükré, szóval **korunk történetének igazi képes krónikája** legyen.

A «*Vasárnapi Ujság Regénytára*» eredeti elbeszélések és regényeket, többnyire illusztrálva, közöl *Jókai Mórtól*, *Mikszáth Kálmántól*, *Baksay Sándortól*, *Gyarmathy Zsigáné*, *Rákosi Viktoról*, *Vértesi Arnoldtól*, *B. Bültner Lindától*, *Petelei Istvántól*, *Szivos Bédától*, *Kazár Emiltől*, *Békési Antaltól*, stb. — A külföld szépirodalmából a legjelesebbeket válogatja ki: hosszabb elbeszéléseket, regényeket.

A «*Vasárnapi Ujság*» mint családi lap, kiterjeszkedik a női munkakörre és divatra is.

A «*Politikai Ujdonságok*»-at illetően új-évtől kezdve e lap előfizetőire nézve azon **előnyös változtatást** léptettek életbe, hogy a «*Politikai Ujdonságok*» előfizetői e lapnak hetenként egy nagy ívre terjedő politikai tartalma mellett **külön díj nélkül kapni fogják a «Világkrónika»** képes heti közlönyt és a «*Magyar Gazda*» című havonként megjelenő gazdasági és kertészeti képes mellékletet. Az így két melléklettel megjelenő «*Politikai Ujdonságok*» előfizetési ára az **eddiggi marad**.

Ez új rendezés folytán politikai hetilapunk terjedelme mellékleteivel együtt **bővebb**, mint eddig volt. Ugyanis új-évtől kezdve **minden héten két ívet** kap az olvasó: egy nagy iv «*Politikai Ujdonságok*»-at és egy iv **Világkrónikát**, s ezenkívül minden hónap elején még egy fél iv **gazdasági mellékletet**.

A «*Világkrónika*» című képes heti közlöny, mely hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdektől napi események részletes magyarázatára szolgáló cikkeken kívül rendszeren közöl **nagyobb elbeszéléseket**, utrajzokat, úgy szintén mulattató közleményeket, talányokat, stb.

A «*Világkrónika*» új-évtől kezdve az eddiginél **nagyobb alakban és terjedelemben jelen meg**.

Goszeleh fényképe után. KUBELIK JÁNOS.

Az 1900. év január 1-től kötelező koronaérték már életbe lépven, előfizetési árainkat most már nekünk is nem forintban és krajczárban, hanem koronában és fillérben kell számítanunk, a mi természetesen a dolog lényegén semmit sem változtat, **előfizetési áraink maradván az eddigiek.**

Előfizetési feltételek:	Koronaértékben					
	Égész évre		Félévre		Negyedévre	
	kor.	fill.	kor.	fill.	kor.	fill.
A Vasárnapi Ujság	16	—	8	—	4	—
A Világkrónikával együtt	19	20	9	60	4	80
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a Világkrónikával	24	—	12	—	6	—
A Politikai Ujdonságok a Világkrónikával	10	—	5	—	2	50

Az előfizetések a «*Vasárnapi Ujság*» és «*Politikai Ujdonságok*» kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők. Egyes előfizetések legzelelszerűbben posta-utalvány által eszközölhetők. Figyelmeztetjük előfizetőinket, hogy a forint-krajczárra szóló postautalványok hirlap-előfizetések czéljára 1900 január 31-ig érvényesek, de január elsőjétől kezdve az összegzet korona-értékben kell rájuk fölrini, s a frt. kr. jelzést tintával koronára és fillérre kijavítani.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A «*Vasárnapi Ujság*» mai számának *Regénytárában* Jókai Mórnak «A számárend története» című hosszabb elbeszélést kezdjük meg, melyet a koszori úr lapunk számára ír. E mellett a világhírű amerikai humorista, *Mark Twain* «Ne vigy minket a kísérterbe» című elbeszélést közöljük. Ezekken kívül legközelebb egy új eredeti regény közlését fogjuk megkezdeni.

Vándorúton. Verse. Irta Füleli-Szántó Lajos. Nem kezdő író munkája; szerzőtől évekket ezelőtt már jelent meg egy verskötet. Füleli-Szántó Lajos nevét nem kapta föl a hír, tehetsége valami izmos költői tehetségnek nem is mondható, de azért e kötet megérdemli a figyelmet. Élő szív, gondolkodó fej szól belőle hozzánk s a csinos, könnyed verselés kellemes olvasmányú teszi. A kötet hangja elég változatos. Megzendül olykor a szerelem is, de a szenvedély hevént nem érezzük ki belőle; szívét úgy látszik, erősebb rezgésbe hozzák a családi érzések. Lelke hajlik a vallásos áhitatra is, de még

gyakrabban ad hangot a hazafias érzéseknek. Főleg szabadságharcunk nagy alakjai, Kossuth, Petőfi, Gábor Áron, hatnak lélekre; de napjaink politikai eseményei és honfivágyai szintén megszólalnak olykor verseiben. A kötet ára fűzve 2 korona, kötve 3 korona. Kapható szerzőnél Budapest, VI. Csengery-utca 51. szám. Mutatványul álljon itt a kötetből a következő költemény:

Otthon.
A Hargita felett Sötét felhők szállnak. Tépelőd lelkem Gondjai ott járnak, Mint valami árnyak.
A Hargita tövén Kis házikó csendje. Egy jó öregasszony, Életem szerelme: Imádkozik benne.
Hogya fáj a szívem, Megsebez az élet, Drága szülőföldem Felkereslek téged, S lelkem újra éléd.
Érzem az áldását, Most is e fohásznak: Meggyógyul a szívem... A Hargita felett Arany felhők szállnak.

A Budapesti Szemle 1900. évi folyamának első czikke a szabadságharcra vonatkozó becses adatokat ismertet: gróf Leiningen Károly tábornok, az aradi egyik vortanú leveleit és naplóját. Leiningen számos levelet írt nejehez fogságából. Ezek azonban csak később jutottak el Leiningennehez, mikor férje már halott volt. A leveleket a család s a vértanú egyetlen fia, Ármin gróf megőrizte a tábornok egyéb irataival együtt. Gróf Apponyi Albert hitván föl a figyelmet a szabadságharc egyik hőségére irataira, melyeket *Marczali* Henrik történetíró rendezett most sajtó alá, ellátva bevezetéssel és Leiningen tábornok jellemzésével. A levelekhez és emlékiratokhoz adott bevezetést közli most a «*Budapesti Szemle*», maguk a levelek a «*Budapesti Hirlap*»-ban jelennek meg. A *Szemle*-ben második helyen *Haraszti* Gyula közöl francia irodalomtörténeti tanulmányt «A parnassusi költők Franciaországban» czímmel és *Leconte de Lisle*, *Coppée*, *Heredia* meg *Sully Prudhomme* költészetéről ír, kik 1866-ban a «*Jelenkori Parnassus*» című időszakos vállalat körül csoportosultak. *Bayer* Józseftől, a magyar színészet múltjának fíradhatatlan kutatójától a «*Nemzeti játékszín mint közügy*» cím alatt találjuk egy nagyobb tanulmány első részét arról, mikép lett nálunk közügygyé a hazai színészet s melyek azok az alapok, melyeken a színészet művészeti, a magyar dráma pedig megkülönböztetett irodalmi fontosságú tényezővé alakult. A szerző e tanulmányát a Tud. Akadémia okt. 9-iki ülésén, mint székfoglaló értekezést kivonatosan adta elő. Itt egész teljességében megismerjük. *Kunos* Ignác az újabb török irodalom fejlődéséről értekezik; íj. *Mitrovics* Gyula «Küzdelem a jövő művészetéért» czímen ismerteti Neumann Károlynak Heidelbergben 1897-ben megjelent könyvét, mely a művészet új irányairól és a közönséghez való viszonyáról szól. Két jogtörténelmi cikk egészíti ki a füzet tartalmát: «*Hajnik Imre új könyve*» (A magyar bírósági szervezet és perjog az Árpádok és a vegyes házbeli királyok alatt) s ennek érdemét *L. B.* emeli ki; a másik «*Büntetőjog és történelem*» című közlemény *Bleuer* Samutól, ki *Fayer* Lászlónak «A magyar bűnvádi perrendtartás kézikönyve» alapján adja elő mondanivalóját. A szépirodalmi közlemények közt *Lévay* Józsefnek «A fülemüle» című költeményét találjuk s *Vargha* Gyula *Heredia* francia költő «Hortorum deus» című költeményének fordítását. A füzet novellája pedig: «A franchard kincs» angol elbeszélés, *Stevenson* Robertól, angolból fordította *Angyal* Dávid. — Budapesti Szemlének, mely *Gyulai* Pál szerkesztésében s az Akadémia támogatása mellett jelenik meg, előfizetési ára egész évre 24 kor., félévre 12 korona.

Az ország és fővárosának idegen-forgalma czímen közérdeklű füzet jelent meg, mely statisztikai adatokkal világít föl arra a feltűnő jelenségre, hogy Magyarországot oly kevés idegen látogatja, s fővárosában is elenyésző számú az idegen vendég, holott az ország természeti szépségeiben, fürdőiben megvan az idegenek idevonásának minden föltétele; a főváros maga is a természeti szépségek rendkívüli gazdagsága közepette fekszik, s mint meleg forrásokkal megáldott hely, télen-nyáron világhírű fürdővárossá válhatnék. A füzet szerzője *Szerény* álnév alatt beszél s

Az ország és fővárosának idegen-forgalma czímen közérdeklű füzet jelent meg, mely statisztikai adatokkal világít föl arra a feltűnő jelenségre, hogy Magyarországot oly kevés idegen látogatja, s fővárosában is elenyésző számú az idegen vendég, holott az ország természeti szépségeiben, fürdőiben megvan az idegenek idevonásának minden föltétele; a főváros maga is a természeti szépségek rendkívüli gazdagsága közepette fekszik, s mint meleg forrásokkal megáldott hely, télen-nyáron világhírű fürdővárossá válhatnék. A füzet szerzője *Szerény* álnév alatt beszél s

munkáját a magyar kormány tagjainak ajánlotta. Számításokat tesz, hogy a nyarat külföldi fürdőkben és üdülő helyeken töltő magyarok 24 millió forintot visznek ki évenként az országból. Ehhez minden estele magyarizatul szolgál, hogy a mi fürdőknek nagyon drágák, kényelmet nyújtani nem képesek. Budapestben is így van a fogadókban. Bécsnek évi idegen-forgalma közel van évenként a 400,000 számhoz; de e félmilliónyi idegenből nagyon kevesen jönnek Budapestre, melyet egyébiránt alig, vagy rosszul ismernek, mert a bécsi lapok rossz hírért terjesztik. E rossz indulat ellensúlyozására az ország és főváros helyes ismertetését ajánlja, melyben a fővárosi hatóság és kormány teendőit sorolja el helyesen és érdekesen. A csinosan kiállított könyv a Singer és Wolfner cégégnél jelent meg, s ára 2 korona.

A Magyar Történeti Életrajzok 1899-ik évfolyamának 3-ik füzetét most hagyta el a sajtót, s ebben befejezi *Fraknoi* Vilmos *Verbőczy István életrajzát*, mely a vállalat három terjedelmes füzete közül a legelső. *Verbőczynek* első kimerítő életrajza, korának és az akkori politikai állapotoknak és jogrendnek tanulságos feltűntetésével. *Verbőczynek* viszontagságokban, küzdelmekben, nagy méltóságok viselésében gazdag élete egészen visszatükrözött az ország rendkívüli válságos helyzetét, a mohácsi csata korát, s a nagy meghasonlást, melybe a Szapolyai János és Ferdinánd császár közti pártok által jutott az ország. *Fraknoi* legnagyobb részben új adatok alapján, saját kutatásai nyomán dolgozott, s választékos előadásban nyújtja új művét is. Mint a «*Történeti Életrajzok*» minden kötete, ez szintén sok érdekes képpel van illusztrálva. A «*Történelmi Életrajzok*» az Akadémia történelmi bizottságának és a történelmi társulatnak közös kiadása. Egy évfolyam ára 8 frt, kötve 10 frt.

A Tud. Akadémia Almanachja. A Tud. Akadémia az 1900-ik esztendőre is kiadta Almanachját, mely a bő naptári rész után közli az Akadémia állapotairól is a kimutatásokat, az ügyrendet, az alapítványok feltűntetését, a tagok számát.

Az Akadémiának a legidősebb tagja most *Tóth Lőrincz*, a ki 1814-ben született. Utána *Kruspér István* következik, a ki négy esztendővel fiatalabb. A legfiatalabb akadémiás pedig *Bugarszky István*, a ki 1868-ban született. Az alapítók közt első gróf *Széchenyi István*, a ki 1825-ben 63 ezer forintnyi alapítványt tett, gróf *Károlyi György*, 42 ezer forintot alapítványval. Később az Akadémia vagyonát még nagyobb összegekkel növelték: íj. báró *Rudics József* 90 ezer frt, *Semsey Andor* 100 ezer forint, *Zsigora György* szintén 100 ezer forinttal. Budapest főváros 1861-től 1890-ig az akadémiát 181 ezer forinttal támogatta s így Budapest a legnagyobb alapítványtevő. Az Akadémiának a fennállása óta igen sok halottja van. A különböző temetőben 652 akadémiás pihen. Az évkönyv arról is megemlékezik, hogy az Akadémia tagjai hol laknak. A legnagyobb rész természetesen budapesti lakos. Budapest után *Kolozsvár* lehet büszké rá, hogy legtöbb hivatalosan elismert tudósa van. Az akadémiai tagok száma: Tiszteleti tag 22, rendes tag 54, levelező tag 140, külső tag 72. Összesen tehát 288, most 24 tagsági hely üres.

La Revue Franco-Hongroise (francia-magyar szemle) című párisban *Borostyán* Nándor író szerkesztésében és kiadásában politikai, művészeti és közgazdasági folyóirat indult meg, melynek első száma január elsőjén jelent meg. A vállalat célja megismertetni Magyarországot múltját és jelenét, politikai és közgazdasági állapotait, a magyar tudományt, irodalmat és művészetét, valamint közeletünk kiválóbb férfait a francia és franciaul olvasó közönséggel, kiváló tekintettel Magyarországról közönségre az 1900-iki világiállításon. A vállalat körül úgy Budapestben, mint Párisban jó névelű bírói írők, tudósok és politikusok csoportosultak.

Művásárlások a párisi világiállításra. A műcsarnok mostani kiállításából szemelik ki nagy részben azokat a festményeket és szobrokat, melyeket a párisi világtárlatra is elküldenek. A vásárlásokra a kormány százezer forintot fordít. A bíráló bizottság *Wlassics* közoktatásügyi miniszter már kinevezte *Zeilinszky* Mihály államtitkár elnöke alatt s egyszersmind levelet intézett a tagokhoz. Ebben azt az óhaját fejezi ki, hogy a bizottság bírálata gyakorlásában szigorú mértéket alkalmazzon, a különféle méltányosságai és személyi szempontokat mellőzve, csakis oly befejezett művészi alkotások ajánlására szorítkozzék, melyeknek a szépművészeti

Párisi fénykép után. MELBA ASSZONY.

Párisi fénykép után. MELBA ASSZONY MINT OPÉLLA.

veau Jen» (új divat), de magyar fordítója, Ambrus Zoltán ezt a napjainkban felkapott nevet adta neki, s néhány simitást is tett a jobb izlés nevében. Szerzője gróf *Lavedan*, *Henri* s szellemes író, kit a francia akadémia ép most választott tagjai közé. A darabot szatirikus korpének nevezte a szerző, s torzító és merev vonásokkal fest le a meggadagodott léha emberek társaságából néhány alakot, kik mellett a legkönyveműbb öket is ott lehet találni. A darak meséjét csak a legnagyobb ovtossággal lehet elmondani. *Gostard*, egy gazdag bankár fia egy kétes hölgynek, *Bobette*-nek teszi a szépet, aztán hirtelen nőül vesz egy *Alice* nevű leánny, a kit a mint meglátott, meg is szerette. Ez a házasság éles szatírával van megírva. *Gostard* aztán visszatér *Bobette* kisasszonyhoz. Megtudja az asszony, aztán ő meg a férje legjobb barátjával udvarolhat magának. Mindent hivatalosan is megállapítják, aztán férj és feleség szépen kibékülnek. Ez az erkölcsi szecessziója. Veszedelmes elmésséggel adja elő mindezt a cinikus *dolgot* *Lavedan*. Az előadás jól sikerült. *Lanczy Ilka*, *Fenyvesi*, *Varsányi Irén*, *Hegedűs*, *Tapolezai* a kirívóságokat is enyhíteni igyekeztek.

KÖZTÉTELEK ÉS EGYLETEK.

A Petőfi-társaság nagygyűlése. A Petőfi-társaság Jan. 6-án tartja nagygyűlést a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében. A nagygyűlés tárgysorozata a következő:

Nemzeti kegyelet (elnöki megnyitó beszéd) *Barthók Lajostól*. *Titkari jelentés*, *Szana Tamástól*. *Vörösmarty emlékezete*, *Endrődi Sándortól*. *Az új század* (költemény), *Inezedy Lászlóval*. *Új élet* (elbeszélés) *Tolnay Lajostól*. *Költemény*, *Koröda Páltól*. *Utolsó találkozásom Petőfivel*, *Jókai Mórtól*. *A hét kövér esztendő* (verses dialóg), *Makai Emiltől*. *Nyári délután* (víg elbeszélés), *Rákosi Viktortól*. Elnöki zárzó. — Az ülés 10 órakor kezdődik.

A történelmi társulat Jan. 4-ikén havi ülést tartott *Pauler* Gyula elnöklésével. A titkár jelentette, hogy *Ugoecamegye* 100 forinttal az alapítók közé lépett. Ezután *Pör* Antalnak, az Anjou-kor történetbúvárának, «*Zács* *Felician* póre» című tanulmányát olvasta fel *Borosszky* Samu. A tanulmány kritikai észrevételekkel kíséri *Marczali* *Henriknek* az Akadémia egyik osztályülésén felolvasott hasonló című értekezését. *Pör* Antal az egykorú krónikák alapján vizsgálódásainak eredményét a következőkben foglalja össze: Nincsen alapos ok arra, hogy a *Zács* *Felicianra* mondott ítélet szövegét, mely tudvalevőleg *Zách* *Klára* esetéről semmit sem mond, kétségbe vonjuk; továbbá, hogy a *Klára*-legenda rosakaratu, rágalmas forrását a nápolyi *Johanna* fellett udvarában kell keresni s végül nincsen kizáras annak a lehetőség, hogy *Zách* *Felician* haimatomanában (verszusjusságban) szelvedett. A felolvasás után a közgyűlés napját febrár hó 15-re tűzték ki. Végül *Nagy* Gyula jelentette, hogy a *Zichy* *Jenő*-féle pályázatra (Valamely honfoglalás-kori kuffő kritikai méltatása) csupán egy pályamű érkezett, s ezt a bíráló-bizottság nem tartotta díjra érdemesnek.

Erdélyrészi Szépművészeti Társaság. Ezímen új egyesület alakult *Kolozsvárt*. Az alakuló gyűlést január első napján *Deák* *Albert* elnöktele alatt tartották. Mintegy hatvanan vettek részt, s *Ferenzky* *József* egyetemi tanár fejtekte ki szép szakvokban az egyesület célját: a szép- és iparművészetek különböző ágainak felkutatását, valamint a művészek és azok érdekeinek támogatását. *Védőfűl* *Wlassics* Gyula kultuszminisztert kérik fel, s febrár havában a kolozsvári és erdélyrészi festők és szobrászok műveiből tárlatot rendeznek.

MI UJSÁG?

A déli idő Budapestben. A fővárosban nincs sok nyilvános óra, s a mi van is, összevissza jár. A pontos déli időt a budai várhegy oldalan levő reáliskolából puskaöléssel szökták jelenteni, s e szerint igazítja óráját, a ki meghallja a lövést. De csak a közelben levők hallják. *Halmos* polgármester az egységes déli időre a gellérthegy citadelláról ágyulövélssel akarná megadatni a jelt. A hadtest-parancsnokság kijelentette, hogy szivesen ad egy régi *Uchatius*-ágyút s a főváros rendelkezésére bocsájt egy tűzéreliszetet; a ki az ágyu óréit az ágyu helyes kezelésére megtanítja.

A kereszténység ünnepe Magyarországon. Kilenecsszáz esztendővel ezelőtt vette föl a kereszténység Magyarországra első király, *István*, a ki később szentté avatott. Ennek emlékeztét a magyar katolikus egyház is megüli, legfőenyesebben *Esztorgomban*. Hírv szerint a király is jelen lesz az egyházi ünnepélyen.

József Ágost főherczeg üdvözte az erdélyi *Kárpát*-egyesülethez. Az erdélyi *Kárpát* Egyesület

Vigszínház. Jan. 4-ikén került színre a *Vigszínházban* a francia színműirodalom egyik borsos darabja, *Szecesszió* czímen. Eredeti czíme «*Nou-*

az újév alkalmából táviratilag üdvözölte József Ágost főherceget, a ki mióta az egyesület élére állott, nagy jóindulattal vezet az egyesületet hazafias céljai felé. A főherceg táviratban válaszul az egyesület üdvözlésére. A távirat, melyet Feilitzsch Artur báró képviselőnek, az egyesület elnökének küldött, így szól:

„Fogadják legbensőbb őszinte köszönetemet szíves üdvözlétekért. Kérem a Mindenható, hogy terjeszse áldólag kezét egyesületünk felé, hogy az új században, virulásnak indult működését teljes erejéből folytathassa édes hazánk javára. Üdvözlöm egyszersmind mindnyájukat s boldog új esztendő kívánok az egyesületnek.»

A hercegszék alapítványi Erzsébet királyné emlékére. Vasváry Kólos hercegszék-terjesztése a Keszthelyi leányiskola alapító-főnöknőjét, hogy Erzsébet királyné nevére szóló alapítvány gyanánt 20,000 koronát adott az esztendő káptalan kezelése alá oly szegény és szorgalmas leányok támogatására, kik a keszthelyi apáca-iskolát látogatják; egyttal első évi kamat fejében elrendelte az 1000 korona kiosztását négy leányra között. Ezzel egy eüjle a bibornok egyháznak hasonlóképen az elhunyt királyné emlékére s nevére szóló alapítványt tett a hontenygyei kórházban egy beteggyógyintézetére 4000 korona költséggel.

A közoktatásiügyi miniszterium művészeti osztályának vezetője. A király dr. Lippich Elek miniszteri titkár, a közoktatásiügyi miniszteriumban a művészi szakosztály vezetőjét miniszteri osztálytanácsossá nevezte ki. Az új tanácsos, ki még 37 éves férfi, irodalmi téren is hivatással lépett föl. Kadocha Elek néven költeményeket és művészeti tanulmányokat írt. Ez utóbbi nyitott utat neki a közoktatási miniszteriumban, hol Szalay Imre és Szmrecsányi Miklós főnöksége alatt dolgozott, s az utóbbi visszavonulása után annak hatáskörében folytatta működését, most pedig az osztálytanácsosi kinevezéssel végleg is a magyar művészi ügyek intézésére kapott megbízást.

Új postabélyegek. Új-évvél a levelekre is filléres értékű bélyegek kerülnek, de egyelőre csak néhány bélyegfajta hoztak forgalomba, valószínűleg azért, mert a régiékből még sok van. Az új bélyegek mintáját pályázaton szerzte be a kereskedelemügyi kormány, azonban nem használták föl kivétel egyik pályázatos bélyegrajzot sem, hanem több pályamunkából szerkesztették egy mintát. A pályázaton feltüntet magyaros motívumok közül egyedül a turulmadarat vették át a pályaművek egyikéből, azonkívül a párnára helyezett magyar koronát. Ez a kettő a főalkatrésze az új bélyegek rajzának.

A bakbákvé használatánál mindig ajánlatos egy jobb fajta választani, a melynek zamata erősebb, és ez által használatban sem drágább és mégis sokkal jobb ízű. Az árkülönbséget, egy csekélyebb és finomabb faj közt, különben is messe túl bebiztosít, hogyha a bakbákvét felezésben Kathreiner malátakávéjával keverjük. Ez az általában kedvező kávékeverék zamataiban kinttől és az egészségre is kiválóan előnyös. Kathreiner Kneipp malátakávéja a forró óv alatt a kávégyümölcsből készített kivonat által a bakbákvé illatát nyeri s ez által fölmulthatatlan módon egyesíti annak megszokott és kedvelt ízingerét a belföldi malátakészítmény előnyeivel. Kathreiner malátakávéját sohasem szabad nyitva árusítani, hanem csak a Kathreiner csomagokban árusított a valódi s azért mindent csak ezt kérjük és fogadjuk el.

HALÁLOZÁSOK.

Gróf BATHYÁNY GÉZA, főrendiházi tag, meghalt Budapesten, 61 éves korában. A műszerető gróf egy ideig Sopronmegye alispánja volt, utóbb különösen társadalmi téren fejtett ki nagy tevékenységet és több nagyobb pénzintézetnek igazgatója tagja lett. Nagy terjedelmű birtokai vannak Fejérmegyében és Vas megyében, de csaknem az egész esztendőt Budapesten töltötte terézköri palotájában, melyben nagy értékű műkincseket gyűjtött össze. Neje, Bathyány Emanuela grófnő, legidősebb fia a volt fiumei kormányzó, Bathyány Lajos gróf.

Gróf ESTERHÁZY ISTVÁN, Pozsony megye és Pozsony város volt főispánja, régi honvéd, főrendiházi tag, 77 éves korában meghalt, Pozsonyban. A szabadságharcot végig küzdötte, a fegyverletétel után besorozták az osztrák hadseregbe. A hetvenes években két ízben volt a szeniczi kerület országgyűlési képviselője s mint ilyen a balközéphez tartozott. 1875-ben lett pozsonyi főispán s e méltóságot 1889-ig viselte. Özvegye szül. Jeszenák Gizella báróné az 1849-ben vértanúhalált szenvedett báró Jeszenák János leánya.

HUNKAR SÁNDOR nagybirtokos, a zirczi kerületnek több ízben országgyűlési képviselője, 82 éves korában Szolga-Győr községben meghalt. Veszprém-

megye közelében nagy szerepet vitt s mint jeles gazdát és lőtenyésztőt messze földön ismerték.

Dr. SIX SÁNDOR, budapesti ügyvéd, a jogi irodalom egyik ismert buzgó munkása, meghalt Budapesten 47 éves korában. A budapesti ügyvédi kamara, melynek egy ideig titkára volt, őt bizta meg a magyar ügyvédség történetének a megírásával. Sik Sándor sok adatot gyűjtött össze, de a munkát közbe jött halála miatt nem fejezhette be. Özvegye és két árvaia siratja.

HELD KÁROLY, a VII. kerületi gimnázium tanára jan. 4-ikén elhunyt hirtelen halállal. A Bacsay-utcában, a gimnázium közelében összeszett az élte java korában levő férfiú. Esméletlenül vitték haza, de nem tért többé magához. Hald a matematika tanára volt, a legképzettebb tanárok egyike, a kit társai nagybecsülték, tanítványai szerették. Özvegye és három kis lánya gyászolja.

MILLŐCKER KÁROLY, bécsi zenész, ki operettjeivel és könnyű zenéjével Strauss János mellett a legtöbb sikert aratta a bécsi zenészek közül, elhunyt decz. 31-ikén Bécsben. Husz operettet írt és sok bohózathoz szerzett zenét. Nálunk a Népszínházban is kíséreléssel játszották. „A boszorkányvár, „A Koldus diák, „Gasparone, „A belleuilie szűz, „A Szegény Jonathán” című operettjeit.

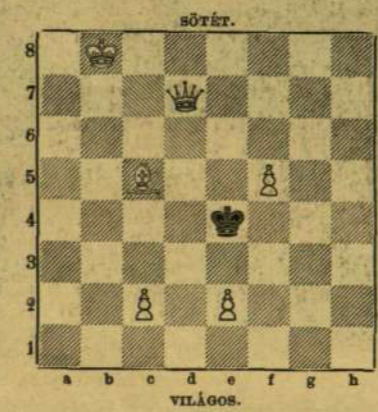
SZIRMAY IMRÉ, a népszínház kedvelt művészt megrendítő csapás érte. Egyzserre ketetette el Szegeuden lakó átját és annyját, kiket együtt tetettek el.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: BÓLYA FERENCZ, 48-as honvéd tüzér, a fűri egyház gondnok, Csúzón. — MECZNER TAMÁS, sárospataki földbirtokos 87 esztendő korában. Tevékeny részt vett a szabadságharcban, utóbb pedig a sárosmegyei közelet egyik vezető embere volt. — KRANTZ ÉDE, kineazüst-gyáros és kereskedő, a fővárosi kereskedői kar tekintélyes tagja, ki meghonosította Magyarországon a kineazüst-gyártást. Förster Nándor miniszteri tanácsos az elhunytban apósát gyászolja. — NEMES FERENCZ, bucsúi ref. lelkes élete 65-ik évében, Bucsun. — Nezettei BORONKAY ISTVÁN, es. és kir. kamarás, a már csaknem 90 éves Boronkay László egyetlen fia, Bécsben. Holttetemét Vajkon (Nyitra megye) a családi sírbólta temették. —

ÖZV. SCHMIDTNE, szül. Schlauch Erzsébet, Schlauch Lőrincz nagyváradi bibornok-püspök nővére 80 éves korában Bécsben, hol fia, dr. Schmidt Antal orvos közelében töltötte agg napjait. — ÖZV. FRÁTER FERENCZ, szül. Kubinyi Anna, 60 éves korában, Földesen. — ÖZV. szilágyszegei HIRY JÁNOS, szül. Kudai Soós Mária 76 éves korában, Budapesten. — BENE PÁLNÉ, szül. Kugler Terézia életének 33-ik évében, Budapesten.

SAKKJÁTÉK.

2148. számú feladvány. Shinkmaun W. A.-tól.

Világos indul s a negyedik lépésre matot mond.

A 2133. számú feladvány megfejtése. Bayer St.-tól.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Fc4-b3	Ke5-d6 (a)	1. e5-e4	g4-f3:	(b)
2. Va5-d2+	Kd6-c5-e5	2. Va5-b4+	Kc5-b4:	
3. Hf4-e6-g6 mat.		3. Hf4-d3 mat.		

b.	c.	Hg6 t. sz.
1. ... Ha8-b6 (c)	1. ... Hg6 t. sz.	
2. Va5-l6+ stb.	2. Fd8-e7+ stb.	

Helyesen fejtették meg: Budapesten: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Lipótvárt: Hoffbauer Antal. — Gyulán: Nuszbek Sándor. — Lőncson: Demeter József. — A pesti sakk-kör.

Szerkesztői üzenetek.

Téli képek. Rajz. Hiányos leírása azoknak a természetrajzi képeknek, a melyek a telet jellemzik. Nem alkalmas, hogy az olvasó érdeklődését felkeltse, vagy abban hangulatosabb ébresszen.

Bevetés. Hozzád. Ragyogó, stb. Távb. verselési ügyességgel, mint érzéses vannak írva. Mindjárt az első csupa csempés-bongárs, de igaz tartalom nélkül: a többi is inkább az ifjú lélek játéka, nem pedig a szív mély, igaz tartalmának kiömlése. Úgy látszik, a költőnek előbb át kell menni a szenvedések iskoláján,

csak azután írhat olyant, a mi mások szívét is meghatja.

Nem közölhetők: A három Tanács. Nemcsak versnek roszak, de értelmük is alig van, annyira zavarosok. — Miczről. Kritikán alul álló gyarlóság. — Nyári éjszakán. Tartalomra, kidolgozásra egyaránt gyöngye.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság” 52-ik számában közölt képtalány megfejtése: Valóban okos nem képzelt sokat magáról.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Alapított 1865-ben.

A legjobb bel- és külföldi zongorák, pianók és harmonikumok

legelősből kaphatók
Heckenast Gusztáv
zongoratermésben
Budapest, IV. Gizella-ter 2.
(Váci-utca sarkán).
Ehrbar udvari zongoragyár
Schiedmayer és fia
stuttgarti udvari zongoragyár
magyarországi egyedüli képviselője. Valódi amerikai harmonikumok. 8466

Nagy köleszőnö-intézet. Árjegyzék ingyen.

STEINEBACH V.

Dús választéku nagy mintaraktár és kiállítási helyiség
BUDAPEST,
Akadémia-u. 16.
Siemens Prigyes:
légszesz regeneratív fűtő-kályhák, légszesz-fűtőkályhák, légszesz tüzhelyek, fűzők és vasalók stb., stb.
Telefon.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.
Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

Mirtus
crème
bőrfinomító szépitő, üdítő (zsírtalan és ártalmatlan) arc- és kézi orrome, elűzölvi minden bőrszűnyű szűnyű, bőrhám-lást, pattanást. Kis tégegy 50 kr., nagy tégy. 1 frt.

3 kiállítási kitüntetés. Hozzá Pulcherin szappan 40 kr., poude 50 kr.

50 zenedarab: legnyabb táncos, kuplók, magyar dalok, műdalok stb. zongorára énekelgyűnyűrit letűben 1 frt, bértmentve 1 frt 15 kr.

GERŐ IMRE kiadó, Bpest, Erzsébet körút 52.

Osztrák-magyar **ACETYLÉN-TÁRSASÁG** mint szövetezet, 8170
Budapest, VII., Erzsébet-körút 50. sz.
Bécs, I., Wipplingerstrasse 22. és I. Tiefcr Graben 26-28.

Acetylén-világítási telepeket létesít szállotak, vendéglők, kávéházak, villák, kőszégek, városok stb. részére. Gázfejlesztő-készülékünk az eddigiekéit mind fölűlmúlták és a gázt teljesen megtisztítják, úgy hogy az égésnél füst, ártalmas gázok és bűz nem keletkezik. — Robbanás teljesen ki van zárva. Képviselek minden helységben kerestetnek!

CHOCOLAT MENIER
A világ legnagyobb gyára. 50,000 kilo.
Kapható minden fűszer- és osemego-kereskedésben és czukrászadában. 7909
Naponkinti eladás

Michelstädter S. E. és H.
Sajátkészítményű cipők nagy rakára
BUDAPEST, Váci-utca 28. szám.
"Triumph" cipők — gombólos, fűzős és zug nélküli — egyedüli készítője.
Dr. Högyes-féle asbeszt-talpbetéttel ellátott cipők nagy rakára. 8477
Fiók-telepek: Drezdenc, Bécs, Sopron, Újvidék, Zágráb, Brassó, Varazsd, Szatmar. Minden cipő talpába bele van az ára nyomva.

A legjobb és legártalmatlanabb pipe-re- és szépitőszerek
a következők: A világhírű **Norma-kéz- és arczenkőcs** (azelőtt Ninon-arczenkő). A legkisebb szer minden tisztáltsággal ellen n. m. szepül, bíbires, májolt stb. — Egy tégegy ára 60 krajczár.
Norma-zappan (azelőtt Ninon-zappan) a legjobb szappan a világon, a Norma-arczenkőcsöz nélkülözhetetlen. Ára 40 kr.
Norma-poudre (azelőtt Ninon-poudre) 3 színben, 1 doboz 1 frt.
Norma-crème (azelőtt Ninon-crème) szirtalan arc-szépitőszert, a hír Apollónsára a legjobb, különösen jó orr- és arczörűesség ellen. 1 nagy tégegy 1 frt 50 kr., egy kis tégegy 1 frt.
Norma-hajviz (azelőtt Ninon-hajviz) a haj erőbítésére és kihullása ellen. Ara egy üvegegy 1 forint.
Norma-hajfestőszert (azelőtt Ninon-hajfestőszert) a legjobb és legpraktikusabb szer (csak egy üvegegyben) szőke, barna és fekete színekben. Egy üveg ára 2 frt. Hozzá egy hajfestő-festő ára 1 frt 50 kr.
Egyedül kaphatók:
STEINER MIHÁLY városi gyógyszerterárában, Temesvár, belváros, Sz.-György-ter 3.ia szám.
Budapesti főraktár: **Török József** gyógyszerterárában, Király-utca 12.

SZIGETI LAJOS
szijgyártó, nyerges és büröndös Budapesten.
Végeladás!
32 év óta fönnálló, jó hírnévének örvendő szijgyártó-, nyerges- és büröndös-üzletemet föllagyon. Örési áruraktáromat, mely csak a legjobb, szolid tartós és izléss ármból áll, leszállított árukon elárúitom. Van szerencsém a nagyérdemű közönséget és tisztelt veendőm föltűné, hogy szerencsétlenségek meg egy bevadásával, hogy utóbbra jó árrammal olcsón kiszolgáltassam. Raktárom van egyegek között 180 db **nyergeszert**, ezek közül van előírásos katonaiszi és civilnyergeszert, 240 lóra különféle készítőszerek, jukker, húzó, szallangos magyar, ugyanúgy kumetszerszármok, egyes gabrioletozok, istálló kötőlekek gurtából és bürből, hevederek, takarók, pokróczok, hajtó- és lovagtó-ostorok, vesszők és botok, utazó-büröndök tartós dísznöbürből, angol alaku tászkák vastag tehénbürből, utazó uri és női tászkák, berendezett necceserek, pénzzerények, szivar- és szivarka-tárcsák. Mindenből órákat választok. **Árjegyzéket** a pedig külön szülveleknek és külön katonaisztereknek bértmentesen küldök.

REPRODUKÁLÓ-MŰINTÉZET
WITTITZ MANFRÉD
PHOTO-CZINKOGRAFIA
WITTITZ MANFRÉD
VILÁGOS MŰTÉP
Egy tégegy ára 50 kr.
Crème Ideale a bőr szépség ápolásához, mely az eddigi készítményeket mind túlszárnyalja tisztán száradékmentesen van készültve, napról is sikerrel használható.
Ezen Hőlgypor Ideale jól tapad a egygyakorlatosabb szemek is képtelenek a bőr poroz voltát föltedezni. Egy doboz ára 1 frt 50 kr. Naponta postai szűllítés minden irányban
SCHWARTZ illatszertára
Temesvár 8001
Hígyen, cosmet. Laboratorium.

TYUKSZEMET,

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.
"Horgany, vörös- és sárgaréz clichék előállításra, valamint autotypiák, phototypiák, chemigraphiák, és photographiák, úgy helybeli, mint vidéki megrendelések jutányos áron pontosan eszközlöttek. 8356
PHOTO-FIZMONTÁRIA WITTITZ VILMOS BUDAPEST KIRÁLY-UTCA 30.

KNUTH KÁROLY mérnök és gyáros.
Cs. és kir. fensége József főherceg udvari szállítója.
Gyár és iroda: Budapest, VII., ker., Garay-utca 10.
Központi víz-, lég- és gőzfűtések, légszesz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.
Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek. 8346
"Wagner-féle szab. gyorsan száradó festék" 8445 szárad és csontkeménynyé válik, minden tárgy befestésére alkalmas. — Egyedüli gyáros: **Strober Károly VI., Szabolcs-utca 4.** — Telefon 21.

WACHTL és TÁRSA
IV., Régi posta-utca 4. 8347
Egy fényképezési gép
a legszebb ajándék. — Passe-partouts és rámak a legjutányosabb árukon. — Árjegyzék ingyen és bértmentve.
készít a legfinomabb kivitelben 8302
CLICHEKET WITTITZ MANFRÉD
Budapest, Király-utca 30. — Telefon 19-99.

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölesön Részv.-társ.
Befizetett részvénytőke: 10.000.000 korona.
Központi irodája és váltóüzlete: Budapest, VI. kerület, Andrássy-ut 5.
Fiók IV., Koronaherzeg-utca 11. szám. Zaloghás főök: IV., Károly-körút 18., VII., Király-utca 57., VIII., József-körút 2., IV., Zsebáros-utca, a főpostai szűbbes, Előtagd betétek takarékbetét könyveket és pénztárjegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyószámlán (chekszámlán). — A 10%-os betétkamatozás az intézést teszi. Megbizásból teljesíti mindenféle értékpapírok vetelet és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett.

Szépség és egészség.
Kinek van szeplője? **Kinnek van szeplője?** pattanás vagy bármilyen arczai, sasmárválta s teljesen ártalmatlan **Rozsnyay-féle világhírű Serail-arczenkőcsöt,** mely az arczbőr rövid időn fehérvé, tisztává és tüdűvé teszi. Egy tégegy ára 70 kr. Egy kis tégegy ára 35 kr. Serail-zappan egy db. 30 kr., Serail-hőlgypor egy doboz 70 kr. Kitűnő és valódi Spenzappan egy db. 40 kr.
Idegesség, vérszegénység és az ebből származó bajok ellen legelőnyösebban hat Rozsnyay Vasaschinabóra, mely saját természetű mész és borsal készült felülmul. Egy üveg ára 1 frt 20 kr., 6 üveg franco külföve 6 frt 6 kr. 8400
A t. sz. külső részre figyelmeztetjük, hogy minden készítményünk tövőnyesen bejegyztett védjeggyel vannak ellátva, mely az aradi szabadságharctól dőrdőljö. Kapható: **ROZSNYAY MÁTYÁS** gyógyterárban Arad, Szabadság-ter. Budapest: **Török József** és dr. Egger Leo **Nádor**, gyógyszerterárban, valamint minden magyarországi gyógyszerterárban.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBBS ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE.
Alapított 1847.
Brausweller János
Szegeden. Cs. és kir. hivatásos órákészítő és órájelszűvelő. **ÓRAK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással RÉSZELETFIZETÉSRE**
Képes árjegyzék bértmentve. Javítások pontosan eszközlöttek. 8398

Kifogástalan ifju
arczsint
On csak a
Kielhauser H.-féle
**GLYCERIN-
CRÈME**
Párisi hölgypor
és az elismert jószág szappanok használata által ér el.
Raktár: **Török József**
gyógysz. Budapest.
Azonkívül kapható minden
gyógyszertárban, drogustánál
és illatszerkereskedésben.

Alapított 1890. évben.
Philippy A. L.
zongora készítő
Pozsony, Duna-utca 2.
Ajánlja
Szárny, Mignon-zongorák, Pianók és a
legjobb szerkesztet Harmonikumokat nagy választékban. 8246
Legkedveltebb föltételek.— Jótállás mellett.
Hangolások és javítások legolesőbban
és kitünően készítettnek. Vidékre is.

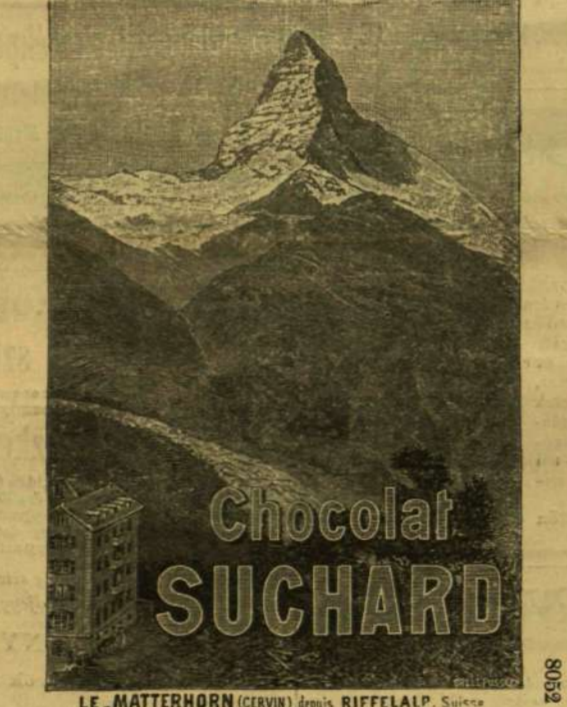
KESSLER-féle
MAGDA-HAJKENŐCS
dermatológiai-terapeutikus alapon
nyugvó összetételénél fogva az el-
ismert legjobb szer
korpa ellen, ugyintén
hajkihullás ellen.
MAGDA-HAJKENŐCS több év óta kipróbálva, tel-
jesen ártalmatlan, a hajnövekedést előmozdítja és mint
kitünő óvszer a gyakran előforduló hajbetegségek ellen,
még gyermekeknek is használatra legjobban ajánlható.
1 tégely ára 3 korona. — Főszéküldési raktár:
KESSLER REZSŐ-nél gyógyszerész
GYERTYÁSOS, (Torontál vármegye).
Raktár Budapest: **Török József, Király-utca 12. sz.**
Dr. Egger Vácsi-körút 17. 8326

D'Leras
VAS PHOSPHÁT
Ezen vaskészítmény tartalmazza a vér
és csontok legfontosabb elemeit. Kitünő
gyógyászati értéke miatt, sápkór, gyomor-
fájdalmak, vérvetés eseteiben,
szabályozza a hórszámot, könnyű emészté-
tet és kiváltólag hölgyeknek, fejlődé-
sben lévő fiatal leányoknak, vale-
mint gyenge gyermekeknek legmelegebben ajánl-
ható. Egy üveg ára 1 frt 50 kr. Magyarországi főraktár
Budapest, **Török József** gyógyszertára király-utca 12. sz.

Gummi
valódi párisi gyártmány, jótállás mellett! Orvosi
tekintélyek ajánlata szerint teljesen biztos és ártal-
matlan. Tűcsatja 1, 2, 3, 4, 5, 6 frt.
10 frtnyi megrendelésnél 10-15%-nyi árkedvezmény.
KELETI J.
cs. és kir. szab. névközt és orthopédiai műszerek gyártója.
BUDAPEST, Koronaherceg-utca 17.
Árjegyzéket bérmentve, zárt borítékban. — Külön bejá-
rat az udvarból. 8504

Miért vannak még emberek,
a kik a Kathreiner-féle
Kneipp malátát kávét még nem
használik, noha ez egy izletes
és egészséges kávé?
Mert nem tudja még mindenki,
hogy mily nagy előnyökkel bír
a Kathreiner kávé, a mely a
kávébogyókat egy kivonata által a
bakkávé ízét és zamátját nyeri.
Ő ezáltal felülmúlhatatlan mó-
don magában egyesíti a hön-
malátakészítmény értékes egész-
ségi tulajdonságait a bakkávé
kedvelt ízével. A Kathreiner
Kneipp malátá kávé nagyobb-
részt mint pótkávé szolgál a
bakkávéhoz, azonban tisztán él-
vezve is kitünően ízlik. Min-
denütt kapható, de nyitva soha
sem lesz árusítva, s csak az
ismert eredeti csomagokban va-
lódi, a melyek Kneipp páter
arczképét viselik és a nevet:
»Kathreiner«.

CHINA-BOR
SERRAVALLO, VASSAL
gyengék, vérszegények és lábbadók számára.
Kitünő íz.
Legjobb ajánlva és alkalmazva a következő tanácsok
által: Dr. Braun, Dr. Schacht, Dr. Ebner, Monti, Mostig,
Neusser, Schania, Weinlechner stb. 1000-nél több el-
ismeréssel. **Árak:** 1/2 literes üveg frt 1.20,
1 literes üveg frt 2.20. Kapható min-
den gyógyszertárban.
Serravallo J. gyógyszer. Triestben.

**Chocolat
SUCHARD**
LE MATTERHORN (CERVIN) déjais RIFFELALP. Suisse

**KÖHÖGÉS
REKEDSÉG ÉS HURUT ELLEN**
A LEGJOBB
A RÉTHY FÉLE
A RÉTHY FÉLE
PEMETEFÜZÜKORKA
Ára 30 kr.
5 csomag
bérmentve 1.50.
RÉTHY BÉLA gyógyszer. B.-Csaba.
MINDENÜTT KAPHATÓ
Kérjük csak Réthy-féle!

Palais hajfijító
használatával a megöszült haj
eredeti színét nyeri vissza.
A fejbőrt nem fesi, a ruha-
neműn fölöttem hagy, többi
előnye, hogy a hajfűszereket
erősíti és hogy teljesen ár-
talmatlan. Egy üveg ára 1 frt.
Főraktár Budapest: **Petri**
Otto gyógyszerárban,
I., **Attila-körút 47.** Kap-
ható: **Vácsi-körút 86. sz.**
**Nádor-utca 3. és Király-
utca 36. szám** alatti gyógy-
szertárban is. 8190

Legjobb és leghíresebb
pipere hölgypor: a
La 7985
különleges Rizpor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

MARMATIA
Magyarország és Ausztria területére kizárólagosan
szabadalmazott 8300
házigomba-irtó és fa-conserváló szer.
Évek hosszú során át kipróbált kitünő szer mindenem épület-
gomba gyökere és biztos kiirtására s faanyagoknak, különösen
padlók és házfödőleletek korhadás-elleni conserválására. Egy
Eüogramma „Marmatia” 10-16 m² terület bevonására elegendő.
Egy kilo 50 kr. 4 sgrammot tartalmazó postaiadós csomagban és
használati utasítással 2 frt. — 50 kgron felüli mennyiségben
szokkba csomagolva métermázsánként 40 frt. (4 kgrnál ke-
vesebb nem küldetik.) Egész épületek gombamentesítését
meggyezés szerint 10 évi jótállással eszközöljük.
A „MARMATIA” utánvéttel, vagy a pénz előleges beküldése
mellett egyedül kapható és megrendelhető
Kávay János és Társainál
Máramaros-Szigeten. Prospectus ingyen és bérmentve.

CZIMBALOM
kedvelőknek van szerencsém szabad. hí-
reves „Centralis” czimbalmimait
melegen ajánlani. A centralis czimbalomnak azon előnye
van, hogy a fenék megrepedését megóvjá és az örökös
hangolástól fölmenti, a mi a czimbalom kedvelők-
nek nagy előnyére szolgál. 8418
Képes árjegyzék ingyen.
Tisztelettel
APPEL IGNÁCZ
hangszerkészítő,
Budapest, Ullői-ut 10. szám. — Alapított 1872-ben.

BÁNHEGYI C. J.
BUDAPEST,
IV. kerület, Rostély-utca 13. szám.
Nagy választék mindennemű
horgony halászati szerekből.
Ugymint horgok, horgok felkötve, legyek és rovarok,
horgászati készletek, uszatók, vízhatlan selyem és
kenderzsínórok, zsinórkerekek halászbötköz, forgók
és halászbötkök.
Vidéki megrendelések pontosan eszközöl-
tetnek. 8483
Eladás nagyban és kicsinyben.

Párisi hajápolási szerek!
• **Viola** hajfijító-tej. Teljesen ártalmatlan
Kitünő hatású szer.
1 üveg ára 1 korona.
• **Viola** hajszesz. A haját legkevésbé sem
száritja ki, miért is ennek
alkalmazásánál a haj törékenységről nem kell
tartani.
1 üveg ára 1 korona.
• **Viola** Tanno-chinin-pomádé. A haj ápo-
gáló kitünő hatású gyógykenőcs.
1 tégelynek ára 1 korona.
• **Viola** antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér 8216
• **Viola** antiszeptikus fogváz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható
GEMM-féle gyógyszertárban az „Arany
kereszt”-hez.
Temesvár, Belváros, Losonczy-ter.

7 arany, 15 ezüst érem, 30 kitüntető és elismerő okmány.
Béni jó hírű készítmény, roma és ideggyógy-
lom ellen (hodórszélés) az emberi test is-
mának és lélmének erősítője.
Kwizda Fluidja
(Kwizda-féle Kórvényfajda.)
A kigyó védjeggyel.
Turista-fluid.
Eredményesen használva turisták, keré-
párosok és lovaglókat által nagyobb távra
utáni erősítésre és erőtörésre.
Árak: 1/2 palack 1 frt.
1/4 palack 60 kr.
Csakis a fenti védjegyre a valódi. — Kap-
ható minden gyógyszertárban.
Főraktár Magyarországi részére: **Török József** gyógyszerár
Budapest, Király-utca 12.
Kreisapothek, Kornenburg (Bécs mellett).
A név, rajzok és csomagolás törvényesen védett. 8178

2. SZÁM. 1900. BUDAPEST, JANUÁR 14. 47. ÉVFOLYAM.

Előzetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világtrónikával) együtt { egész évre 24 korona / félére 12 * } Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 16 korona / félére 8 * } A POLITIKAI UJDONSÁGOK { egész évre 10 korona / félére 5 * } Külföldi előfizetőkhez a postai tag megfizetésű viteldij is esatolandó.

STEFANIA ÉS ERZSÉBET FÖHERCEGNŐK.
BÉCSHEZ KÖZEL, gyönyörű vidéken fekvő
laxenburgi kastély, Stefánia főhercegnő-
asszony és leánya, Erzsébet főhercegnő
rendes lakhelye, már egy évtizednél régebb idő
óta a csöndesség otthona volt. A fejedelmi úrnő
özvegyi fátyola kizárt úgy a termekből, mint a
kastélyt környező nagyszabású parkból minden
zajosabb szórakozást. Csak az anyai gond volt
szüntelenül éber, mindenk fölé helyezve a ház
fejlődő virágának, a «kis Erzsébet»-nek nevel-
ését. Legújában azonban ismét élénkség köl-
tözött a pompás kastélyba. A «kis Erzsébet»
már nagygyá lett; szeptember 2-án betöltötte
16-ik évét s ezzel életének abba a szakába ért,
mikor az uralkodó-család házi törvényei szerint
nagykorúnak nyilvánítván, «a világba be kell
vezettetnie», majd saját külön udvartartást is
kapnia. Mindez pedig nagy és mozgalmas elő-
készületekkel jár.

knodnak, s nem győzik diesérni azokat a szép
tulajdonságokat, melyekkel a fiatal főhercegnő
oly gazdagon meg van áldva.
Erzsébet főhercegnő igen hasonlít édes
anyjához, kit már magasságban is utolért. De
dicsőült nagyanyjához, Erzsébet királynéhoz is
több tekintetben hasonlít, különösen mikor
lovagol. Épen oly deli tartással ül nyergében,
mint felejthetetlen nagyanyja egykor.

A fiatal főhercegnő nemesak testileg, hanem
szellemileg is igen korán fejlődött. Könnyen,
kedvel és sokat tanult. Szinte bámulatos hala-
dást tett a nyelvekben; de eleitől kezdve nagy
kedvel tanulta a természetrajzi és földrajzi
tárgyakat is. Kevés olyan nótája volt még az
uralkodó-háznak, a ki oly korán és oly tökéle-
tesen megtanult volna magyarul, mint Erzsébet
főhercegnő, ki mellett zsenge kora óta két

STEFANIA FÖHERCEGNŐ. 1890. évi londoni fénykép után.